

MARINEBLAD

NUMMER 8 | DECEMBER 2016 | JAARGANG 126

UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE VERENIGING VAN MARINEOFFICIEREN

-
- Marinierskazerne Vlissingen
 - Bombardement op Algiers
 - Technologische Master NLDA

En verder:

- Laatste column van Colijn
- Boeke richt zich tot Trump
- De Marinetafel in De Witte

inhoud

COLUMNS

- 3 **VOORZITTER KVMO**
- 17 **SERGEI BOEKE**
- 29 **KO COLIJN**

MENSEN

- 14 **MARINIERSKAZERNE VLISSINGEN**
Carla Schönknecht
- 22 **DE MARINETAFEL IN DE WITTE**
Frits de Boer
- 30 **UIT HET BUITENLAND**
Geoffrey Rellum
- 35 **IN MEMORIAM**

ACTUEEL / KENNIS

- 4 **BOMBARDEMENT ALGIERS**
Jelle Plesman
- 18 **TECHNOLOGISCHE MASTER NLDA**
Toine Vergroesen
- 24 **CURAÇAO TIJDENS WOII**
Tico Onderwater

VASTE RUBRIEKEN

- 8 **CARTOON**
- 10 **REACTIES**
- 33 **BOEKEN**
- 34 **KVMO ZAKEN**
- 35 **ACTIVITEITEN**

www.kvmo.nl

COLOFON

8 | DECEMBER 2016

ISSN: 0025-3340

Hoofredactie:
KLTZ ing. M.E.M. de Natris
mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Eindredactie
mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Artikelencommissie
drs. A.A. Bon, LTZ1 (TD) ing. J.M.T. Bongartz,
KLTZ (LD) mr. M.D. Fink, KLTZ (TD) F.G. Marx
MSc., B. Naafs, LTZ1 (TD) dr. ir. W.L. van Norden,
LTZ1 drs. R.M. de Ruiter, LTKOLMARNIS
R.A.J. de Wit

Medewerkers:
mw. drs. Z. Borgeld-Guman, mr. S. Boeke,
prof.dr. J. Colijn, KLTZ (TD) H. Boomstra (cartoon)
MCD (foto's, tenzij anders vermeld)

Adres redactie
Wassenaarseweg 2
2596 CH Den Haag
Tel. 070-383 95 04
marineblad@kvmo.nl
www.kvmo.nl

Vormgeving
Frank de Wit
Tel. 038-455 17 54

Drukwerk
EposPress
Postbus 1070
8001 BB Zwolle

Advertenties
070-383 95 04

Abonnementen
Voor leden van de KVMO is het Marineblad gratis. Informatie over het lidmaatschap van de KVMO staat op: www.kvmo.nl onder 'FAQ'. Niet-leden betalen € 49,50 (NL) of € 69,50 (buitenland) per jaar.

Copyright Marineblad
Overname van artikelen is enkel toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie en onder uitdrukkelijke vermelding van de bron. Artikelen in het Marineblad vertolken niet noodzakelijk de visie van het hoofdbestuur van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren of van de redactie. De inhoud van artikelen blijft geheel voor verantwoording van de auteur(s). Richtlijnen voor het schrijven en aanleveren van artikelen zijn in te zien op www.kvmo.nl onder 'Marineblad'.

Adreswijziging
Zo tijdig mogelijk schriftelijk doorgeven aan:
Secretariaat KVMO
Antwoordnummer 93244
2509 WB Den Haag
(geen postzegel nodig)
of info@kvmo.nl

Foto cover: Marinier tijdens de Marsoc Recce-Operator Course in oktober jl. die plaatsvond in Dartmoor, VK. (foto Cees Baardman/MCD)

De KVMO maakt deel uit van de

MARC DE NATRIS, VOORZITTER KVMO

column

Het jaar 2016 was een jaar van de gemiste kansen voor Defensie en haar personeel. De defensiebegroting 2017 heeft niet gebracht waar het defensiepersoneel al jaren naar snakt: een begin van het herstel van onze krijgsmacht. Op het gebied van arbeidsvoorwaarden eindigt het jaar helaas in mineur. De motie Knops/Van Dijk over het volledig compenseren van het AOW-gat voor militairen werd door alle aanwezige oppositie Kamerleden (72) ondersteund. Echter, de voltallige coalitie heeft met 75 stemmen het voorstel verworpen en laat zo haar trouwe, gewezen

militairen in de kou staan.

Op het gebied van het arbeidsvoorwaardenoverleg valt (nog) geen goed nieuws te melden. De onderhandelingen verlopen uiterst moeizaam. Er is geen zicht meer op een arbeidsvoorwaardenakkoord bij de start van 2017. Menigeen zal het salarisstrookje van januari dan ook als een koude douche ervaren als gevolg van een netto achteruitgang in salaris vanwege de aanzienlijke stijging van de pensioenpremies.

Daar waar 2016 de boeken ingaat als een verloren jaar voor Defensie, wordt het jaar 2017 het jaar van de hoop. Het jaar dat eindelijk perspectief moet gaan bieden aan Defensie en iedereen die Defensie een warm hart toedraagt. In de partijprogramma's van onze politieke partijen en in 'Brussel' wordt in toenemende mate meer belang

gehecht aan onze veiligheid. Veiligheid is de basis van onze economie en de wijze waarop wij in de Westerse wereld met elkaar omgaan. Steeds meer Europeanen komen tot de conclusie dat onze levenswijze en cultuur geen vanzelfsprekendheden zijn en dat ze gekoesterd en beschermd moeten worden. In welke mate, daar mogen komend jaar veel Europeanen tijdens nationale verkiezingen zelf invulling aan geven met het uitbrengen van een strategische (veiligheids) stem.

2017 wordt ook een belangrijk jaar voor onze Koninklijke Marine. Blijft het bij intenties om te komen tot nieuwbouw en dus vervanging van onze verouderde vloot of worden de benodigde vervolgstappen in het Defensie Materieels Proces daadwerkelijk gezet? Een proces dat weer toekomstperspectief aan zowel de marine als haar personeel moet gaan bieden. Een perspectief dat er voor moet gaan zorgdragen dat een verdere daling van de personele vullingsgraad tot stand wordt gebracht en, nog beter, hopelijk weer een stijgende lijn gaat vertonen.

In dit Marineblad de laatste column van Ko Colijn. Hierin verwijst hij naar zijn eerste column van tien jaar geleden, waarin hij het grote belang van de zee voor de mens heeft beschreven. Dit belang is in 10 jaar tijd nagenoeg niet veranderd en wordt door onze Koninklijke Marine 24/7 in een steeds onrustiger wereld beschermd door het brengen van veiligheid op en vanaf zee. Het koesteren en in investeren meer dan waard! Afgelopen maand heeft het hoofdbestuur afscheid genomen van KLTZ b.d. Frits Henkelman. Na bijna 20 jaar bijna onafgebroken in het hoofdbestuur te hebben gezeten heeft Frits aangegeven dat het tijd wordt om met KVMO-pensioen te gaan. Ik ben Ko en Frits zeer erkentelijk voor hetgeen ze voor de KVMO hebben gedaan.

Het jaar 2016 komt ten einde. Voor de een de donkere dagen voor de Kerst en voor de andere de dagen van (kaars)licht en hoop. Ik hoop voor u allen dat het laatste van toepassing is. Ik wil u, waar ook ter wereld, en de uwen fijne feestdagen en een gezond, gelukkig en vooral perspectiefvol 2017 toewensen.

Het bombardement op Algiers

De Engels-Nederlandse vloot in de Baai van Algiers ter ondersteuning van het ultimatum tot vrijlating van blanke slaven, 26 augustus 1816. Schilderij Nicolaas Baur, 1818. (foto collectie Rijksmuseum)

Op 27 augustus 1816 voerde een eskader van de Koninklijke Marine, samen met de Britse marine, een zwaar bombardement uit op de havenplaats Algiers. Volgens het maandblad *Onze Vloot* uit 1955 was dit 'een wapenfeit dat met ere in de annalen van de Koninklijke Marine wordt genoemd!'.¹

De gebeurtenissen van 1816 zullen niet bij iedereen bekend zijn, maar ze zijn wel degelijk van belang geweest. Ten eerste als grote stap bij het beëindigen van de piraterij op de Middellandse Zee en ten tweede als vormend moment bij de totstandkoming van de Koninklijke Marine. Dit artikel gaat in op de achtergronden van het bombardement op Algiers. Allereerst komt de geschiedenis van piraterij op de Middellandse Zee aan bod. Hierna volgt een beschrijving van de aanleiding en het verloop van het bombardement. Ten slotte worden de uitkomsten van het bombardement kort aangestipt.

Piraterij op de Middellandse Zee

Vanaf het begin van de Tachtigjarige Oorlog, de periode waarin Nederland onafhankelijk werd, voeren de eerste koopvaardischepen uit onder Nederlandse vlag. De gevaren van de wereldzeeën werden al snel duidelijk. In de Middellandse Zee, langs de noordkust van Afrika lagen de zogenaamde Barbarijse staten. Steden als Tripoli, Tunis en Algiers maakten deel uit van het

Ottomaanse Rijk, maar in de praktijk opereerden zij als onafhankelijke staten. Hun belangrijkste inkomstenbron was de kaapvaart. Vanuit hun versterkte steden stuurden zij schepen naar zee om rijke koopvaarders te kapen. Na een succesvolle overval werden schip en lading verkocht en werd de bemanning gevangen genomen. De gevangenen werden als slaaf behandeld. Zij konden tegen losgeld worden vrijgekocht door het thuisfront, of zij werden verkocht op een slavenmarkt. De Europese handelaren die actief waren op de Middellandse Zee stelden alles in het werk om deze praktijken tegen te gaan. Koopvaardischepen werden bewapend, konvooien werden ingesteld, oorlogsschepen kruisten op de Middellandse Zee. In uitzonderlijke gevallen werden zelfs aanvallen ondernomen op de kapersnesten. Daarnaast werd ook onderhandeld met de kapers. Verschillende Europese landen, waaronder Nederland, hadden verdragen gesloten met de Barbarijse staten. In ruil voor jaarlijkse afkoopsommen en geschenken kregen Nederlandse schepen een vrijgeleide. Dit systeem hield ruim 200 jaar stand, maar aan het begin van de

negentiende eeuw kwam het onder druk te staan. De belangrijkste aanleiding was een wijziging in de opvattingen over slavernij. Hoewel het bezit van slaven nog tientallen jaren zou voortduren werd de handel in slaven steeds vaker en steeds sterker veroordeeld. Men doelde in eerste instantie op de handel in Afrikaanse slaven, maar in het verlengde hiervan werd de roep om een einde te maken aan de slavernij van duizenden Europeanen in de Barbarijse staten ook steeds luider. Daarnaast onderkende men in Europa voor het eerst dat de zeeroverij op de Middellandse Zee een gedeeld probleem was en dat het wellicht verstandig was om hier gezamenlijk tegen op te treden. Het was de Engelsman Sydney Smith die tijdens het Congres van Wenen, in 1815, een oproep deed voor gezamenlijk Europees optreden tegen de Barbarijse kapers. Hoewel deze oproep niet direct tot actie leidde, kreeg Smith veel bijval. Zo werden door heel Europa verenigingen gesticht die zich het lot van de Europese slaven aantrokken. Bijvoorbeeld in Nederland waar een 'Gezelschap ter uitdelging van de

'In ruil voor jaarlijkse afkoopsommen en geschenken kregen Nederlandse schepen een vrijgeleide'

zeeroverij' werd opgericht. Een laatste factor van belang was het feit dat de Verenigde Staten, ook actief in de Mediterrane handel, in 1815 een nieuw verdrag met Algiers hadden gesloten.

Na het veroveren van een aantal Algerijnse kaperschepen en het doden van de legendarische Algerijnse zeerover Hamidu bevonden de Amerikanen zich in een sterke positie. Zij wisten voor elkaar te krijgen dat Amerikaanse schepen vrije doorvaart kregen zonder jaarlijkse betalingen te doen. Deze nieuwe sentimenten vielen samen met het einde van het napoleontische tijdperk en een opleving van de economie. In 1813, nog voor de definitieve nederlaag van Napoleon, werd Nederland bevrijd en begon men aan de wederopbouw van de staat en de economie. In 1814 maakte de kamer van koophandel van Amsterdam kenbaar dat zij de vaart op de Middellandse Zee zo snel mogelijk wilde heropenen en in dat jaar werd ook de 'Generale directie van den Levantschen handel en van de navigatie in de Middellandsche Zee' heropgericht². Met het heropenen van de oude handelsroutes kwam men echter ook de oude gevaren weer tegen. Dit bleek in juni 1814, toen twee Nederlandse koopvaardischepen werden gekaapt voor de kust van Algerije. Nederland moest hierop antwoorden en het zette, net als veel andere Europese landen, de marine in om zijn opkomende handel te beschermen.

Mislukte onderhandelingen

Op 24 juli 1815 arriveerde een eskader van zeven schepen onder leiding van schout-bij-nacht J. Tulleken voor Algiers. De opdracht van Tulleken was als volgt: de Dey (de machthebber van Algiers) diende de nieuwe Nederlandse consul toe te laten en te erkennen; de bemanning van

de gekaapte Nederlandse schepen diende zonder losgeld vrijgelaten te worden; de gekaapte Nederlandse schepen diende geretourneerd of vergoed te worden; en er diende een nieuw verdrag te komen waarin Nederlandse schepen in ruil voor geschenken vrije doorvaart zouden krijgen. Van alle vier de punten kwam niets terecht. De Dey wilde pas onderhandelen met Tulleken als de achterstallige jaarlijkse geschenken waren voldaan. Tulleken stelde dat Nederland jarenlang onder Franse bezetting had gestaan en dat er van betaling van achterstallige geschenken geen sprake kon zijn. Bemiddeling van de Engelse consul mocht niet baten en ook het onder vuur nemen van een Algerijns schip had geen enkel effect.

Koning Willem I was uitermate ontstemd over het optreden van Tulleken en op 29 augustus besloot hij schout-bij-nacht Tulleken te vervangen door vice-admiraal jhr. T.F. Van Capellen. Van Capellen had een lange staat van dienst en had veel ervaring op de Middellandse Zee. De opdracht die hij in het najaar van 1815 mee kreeg was helder. Van Capellen diende 'zich onverwijld [te] begeven naar Algiers en zijn maatregelen aldaar in dier voege te nemen, dat die plaats strengelijk worde geblokkeerd, trachtende van den vijand alle mogelijke afbreuk te doen, teneinde denzelve daardoor af te matten en tot vredelievende gedachten te brengen'.³ In oktober 1815 troffen Tulleken en Van Capellen elkaar in Livorno en nam Van Capellen het commando over het eskader over. Begin november arriveerde Van Capellen voor Algiers. De Dey was nog steeds niet bereid te praten en het eskader vertrok zonder iets te bereiken. In januari en februari 1816 bezocht Van Capellen Algiers opnieuw,

Jonkheer Theodorus Frederik van Capellen (1762-1824). Schilderij Cornelis van Cuylenburg, 1817. Van Capellen draagt het grootkruis MWO en de onderscheidingsteken van de Order of the Bath Deze eerbewijzen heeft hij ontvangen naar aanleiding van het bombardement op Algiers. (foto collectie Rijksmuseum)

ook deze keer zonder resultaat. Een paar maanden later arriveerde Van Capellen wederom voor Algiers. Hij trof hier een Brits Eskader onder leiding van admiraal Lord Exmouth. De Britten waren in de Middellandse Zee met het zelfde doel als de Nederlanders: vrede sluiten met de Barbarijse staten. De onderhandelingen tussen de Britten en de Algerijnen verliepen echter zeer stroef en beide vlootvoogden maakten plannen voor een aanval op de stad. Voordat het zover kwam werden de Brits-Algerijnse onderhandelingen echter vlot getrokken en wist Exmouth een verdrag te sluiten namens Groot-Brittannië. Nederland was niet ter sprake gekomen en Van Capellen stond weer met lege handen.

Het verdrag dat Exmouth had gesloten viel niet in goede aarde bij de Britse regering. Lord Exmouth had veel geld betaald voor de vrijlating van Britse slaven, terwijl de Verenigde Staten een jaar eerder haar onderdanen had vrij gekregen zonder betaling. De Britten konden niet verkroppen dat zij, meesters van de zee, slechtere voorwaarden hadden gekregen dan een afvallige kolonie. Daarnaast had Exmouth slechts vage toezeggingen gekregen over de behandeling van gevangenen in de toekomst. Er waren geen harde afspraken gemaakt over de afschaffing van slavernij. Daarbovenop kwam de tragedie van het 'Bona-incident'. Op 23 mei 1816, Hemelvaartsdag en twee dagen nadat Exmouth was vertrokken uit Algiers, werden 200 Sardijnse koraalvisserij op weg naar een mis in de kerk van Bona overvallen en vermoord door Algerijnse troepen. Sardinië stond, sinds de val van Napoleon, onder Britse bescherming en de verontwaardiging in Engeland was dan ook groot. Het nieuws van het bloedbad werd bekend op dezelfde dag dat Lord Exmouth arriveerde in Portsmouth. Exmouth kreeg opdracht een nieuwe expeditie naar Algiers te ondernemen en hij werd aangemoedigd internationale samenwerking te zoeken.⁴

Lord Exmouth zond de *Prometheus* vooruit om de Engelse consul en zijn familie op te halen. De *Prometheus* arriveerde op 31 juli voor Algiers, waar bleek dat de Dey op de hoogte was van de op handen zijnde Britse expeditie. De Dey was niet bereid de Engelse consul en zijn familie (vrouw, twee oudere dochters en een baby) te laten gaan. Hierop verzond de bemanning van de *Prometheus* een list. De vrouw van de consul en de twee oudste dochters werden verkleed als kadetten en konden zo ongezien aan boord van een sloep komen die hen naar de *Prometheus* bracht. Daarna was het de beurt aan de scheepsarts. Hij had de baby een licht slaapmiddel gegeven en verstopt in een pakmand. Op de kade, vlak voor de scheepsarts in een sloep naar de *Prometheus* kon stappen werd de baby echter wakker en begon te huilen. Het bedrog werd gezien en de scheepsarts en enkele andere bemanningsleden werden opgepakt en gevangen gezet. De Britse consul, die had geweigerd zijn post te verlaten, kreeg huisarrest. Na tussenkomst van enkele andere consuls besloot de Dey de baby te laten gaan. Ondertussen was de vloot onder aanvoering van Lord Exmouth aangekomen bij Gibraltar. Hier trof hij het Nederlandse eskader onder vice-admiraal Van Capellen.

Van Capellen bood aan zich bij de expeditie aan te sluiten. Lord Exmouth accepteerde het aanbod en op 14 augustus ging de gecombineerde vloot onder zeil.

Het bombardement

Op 26 augustus kwam de Brits-Nederlandse vloot aan voor de haven van Algiers. De volgende ochtend werd een sloep naar de wal gestuurd met de eisen voor de Dey: 1) de afschaffing van het tot slaaf maken van christelijke krijgsgevangenen, voor altijd; 2) de vrijlating van alle christelijke krijgsgevangenen, van alle nationaliteiten zonder condities en zonder betaling; 3) teruggave van alle betalingen die waren gedaan door de koningen van Sardinië en Sicilië voor het vrijlaten van gevangenen; 4) een nieuw vredesverdrag met de koning van Engeland én met de koning van Nederland; 5) onmiddellijke vrijlating van de Britse consul en de bemanning van de *Prometheus*. Er zou niet worden onderhandeld en niet voldoen aan de eisen zou resulteren in onmiddellijke aanvang van vijandelijkheden. De Dey kreeg twee uur bedenktijd. De eisen waren keihard en gezien de voorgeschiedenis was het onwaarschijnlijk dat de Dey zou toegeven. Toch was Lord Exmouth er niet gerust op. 'My only fear is that my friend the Dey will not hazard the chance of a good beating but give in to the terms by which he can be saved' schreef hij kort voor de aanval.⁵

'Het eerbetoon voor de deelnemers aan het bombardement was niet onterecht'

Het is onduidelijk wat er aan de wal gebeurde. Volgens sommigen bronnen kon de Dey het niet eens worden met zijn naaste adviseurs, volgens andere bronnen sliep de Dey op het moment dat de eisen binnenkwamen en durfde niemand hem wakker te maken.⁶ De uitkomst bleef hetzelfde. De sloep met de boodschapper had vlak voor de kade gewacht. Toen het antwoord rond half drie nog niet was ontvangen hees de sloep een signaalvlag met het slechte nieuws en keerde het zo snel mogelijk terug naar de vloot. Een paar uur eerder had de vloot van een gunstige bries gebruik gemaakt om in positie te komen en alles was gereed voor de aanval. Iets voor drie uur werd het eerste schot gelost vanaf de Algerijnse vestingwerken. Hierop opende de geallieerde vloot het vuur en brak de hel los.

Het moet verschrikkelijk zijn geweest. Op het moment dat het vuur werd geopend was het lawaai oorverdovend en werd de lucht verduisterd door de rook. Aan geallieerde zijde openden ruim 20 oorlogsschepen met meer dan 700 kanonnen het vuur. Zij werden ondersteund door tientallen kleinere schepen vanaf waar mortieren en brandraketten werden afgevuurd. Aan Algerijnse zijde vuurden, vanaf een reeks van forten en vestingwerken, meer dan 600 kanonnen en mortieren. In de haven lag de Algerijnse vloot met 9 grotere oorlogsschepen en 30 tot 40 kleinere kanonneerboten. Deze schepen hadden geen schijn van kans, ingesloten aan drie zijden en vanaf de vierde zijde onder schot genomen door de Britse schepen stonden zij binnen de kortste keren in lichterlaaie.

Het bombardement van Algiers, ter ondersteuning van het ultimatum tot vrijlating van blanke slaven, 26-27 augustus 1816. Schilderij Martinus Schouman, 1823. (foto collectie Rijksmuseum)

Ooggetuigen meldde dat zij de hitte konden voelen en dat de stank van de brandende Algerijnse schepen aan boord van de geallieerde vloot te ruiken was. De stad zelf bestond voor het overgrote deel uit stenen huizen en bleef relatief ongeschonden. Dit gold niet voor de vestingwerken die op belangrijke punten tot puin werden gereduceerd. Binnen een tijdsbestek van 8 uur werden aan geallieerde zijde circa 50.000 projectielen verschoten en bijna 500 ton buskruit. De Algerijnen lieten zich niet onbetuigd en vochten terug. In de loop van de dag stierven op de Brits-Nederlandse vloot 141 opvarenden en raakten 742 bemanningsleden gewond. Op de wal en op de Algerijnse vloot vielen ook vele doden en gewonden.⁷ Aan het einde van de dag waren beiden partijen totaal murw geslagen. Tegen elf uur gaf Lord Exmouth het sein staakt het vuren en was het bombardement voorbij.

De volgende ochtend werd de omvang van de ravage pas echt duidelijk. Een ooggetuige sprak van het totaal veranderde aanzicht van de stad. De vestingwerken waarvan niets meer over was behalve hopen puin. De baai waarin nog slechts restanten van de Algerijnse schepen rondobberden. Het water dat een zwarte kleur had van het verbrande hout, en het verschrikkelijke gezicht van de vele lijken die op het water dreven.⁸ Lord Exmouth stuurde die dag opnieuw een boodschapper naar de Dey. Hij eiste onmiddellijke inwilliging van zijn eisen, anders zou het bombardement worden hervat. Dit was pure bluf, want de geallieerde vloot had al zijn munitie en buskruit verschoten. De Dey gaf echter onmiddellijk toe aan de eisen. Alle christelijke slaven, ongeveer 1200, waaronder 28 Nederlanders, werden bevrijd, evenals de Britse consul en de bemanning van de *Prometheus*. Britse en Nederlandse opvarenden die eventueel in de toekomst

gevangen zouden worden genomen zouden niet langer als slaaf worden behandeld, maar als krijgsgevangenen. De betalingen van de Italiaanse koninkrijken werden geretourneerd. Tenslotte werd een vredesverdrag getekend met de koning van Engeland en met de koning van Nederland.

Het nieuws werd in Nederland met grote vreugde ontvangen. Er werden dankdiensten gehouden en lofdichten geschreven. Een op stapel staand fregat werd herdoopt tot *Algiers*. Ook koning Willem I was verguld met de gebeurtenissen. Op 20 september 1816 werd vice-admiraal Van Capellen benoemd tot Ridder-Grootkruis in de Militaire Willemsorde. Op dezelfde dag werden nog vijf andere Nederlandse officieren benoemd tot Ridder derde klasse en twee officieren tot Ridder vierde klasse. Koning Willem I benoemde ook Admiraal Lord Exmouth tot Ridder-Grootkruis in de Militaire Willemsorde. Daar tegenover stond de benoeming door de Britse regering van vice-admiraal Van Capellen tot Knight Commander of the Order of the Bath.

Conclusie

Het eerbetoon voor de deelnemers aan het bombardement was niet onterecht. Ten eerste had het bombardement tot gevolg dat de piraterij op de Middellandse Zee vrijwel was uitgeroeid. Sporadisch werden nog schepen veroverd, maar het aantal gekaapte schepen was slechts een fractie van de jaren voor 1816. Ook hielden de Algerijnen zich aan de afspraken rondom slavernij. Vanaf 1816 werden opvarenden van gekaapte schepen behandeld als krijgsgevangenen, niet langer als slaven. Ten tweede was het bombardement een vormend moment voor de Koninklijke Marine. Tijdens de Franse

periode, van 1795 tot en met 1813, was de Nederlandse marine nauwelijks in actie gekomen en flink verwaarloosd. Hier kwam verandering in toen koning Willem I aan de macht kwam en begon met de wederopbouw van het land. De Koninklijke Marine werd vernieuwd en kreeg drie hoofdtaken: beveiliging van het Nederlandse grondgebied, ondersteuning van het Nederlandse gezag in de koloniën en bescherming van de Nederlandse koopvaardij. Toen de eerste uitdaging zich voor deed stond de Koninklijke Marine in feite nog in de kinderschoenen, maar na de kaping van twee Nederlandse koopvaarders moest zij wel in actie komen. Het bombardement op Algiers was de eerste grote operatie van de Koninklijke Marine en zij wist deze met succes te volbrengen. De Nederlandse koopvaardij op de Middellandse Zee werd veiliggesteld. Door dit succes liet de Koninklijke Marine zien dat zij in staat was de haar opgedragen taken te kunnen uitvoeren en kreeg zij het vertrouwen dat zij ook in de toekomst operaties tot een succesvol einde kon brengen. Het liet tevens aan de buitenwereld zien dat Nederland bereid en in staat was haar belangen op zee veilig te stellen. Het bombardement op Algiers is dus met recht 'een wapenfeit dat met ere in de annalen van de Koninklijke Marine wordt genoemd'.

Drs. J.C. (Jelle) Plesman studeerde Internationale Betrekkingen en Internationale Organisaties in Groningen. In 2007 liep hij stage bij de Faculteit Militaire Wetenschappen op het KIM. Hij is nu op

zoek naar een promotieonderwerp binnen het vakgebied militaire geschiedenis.

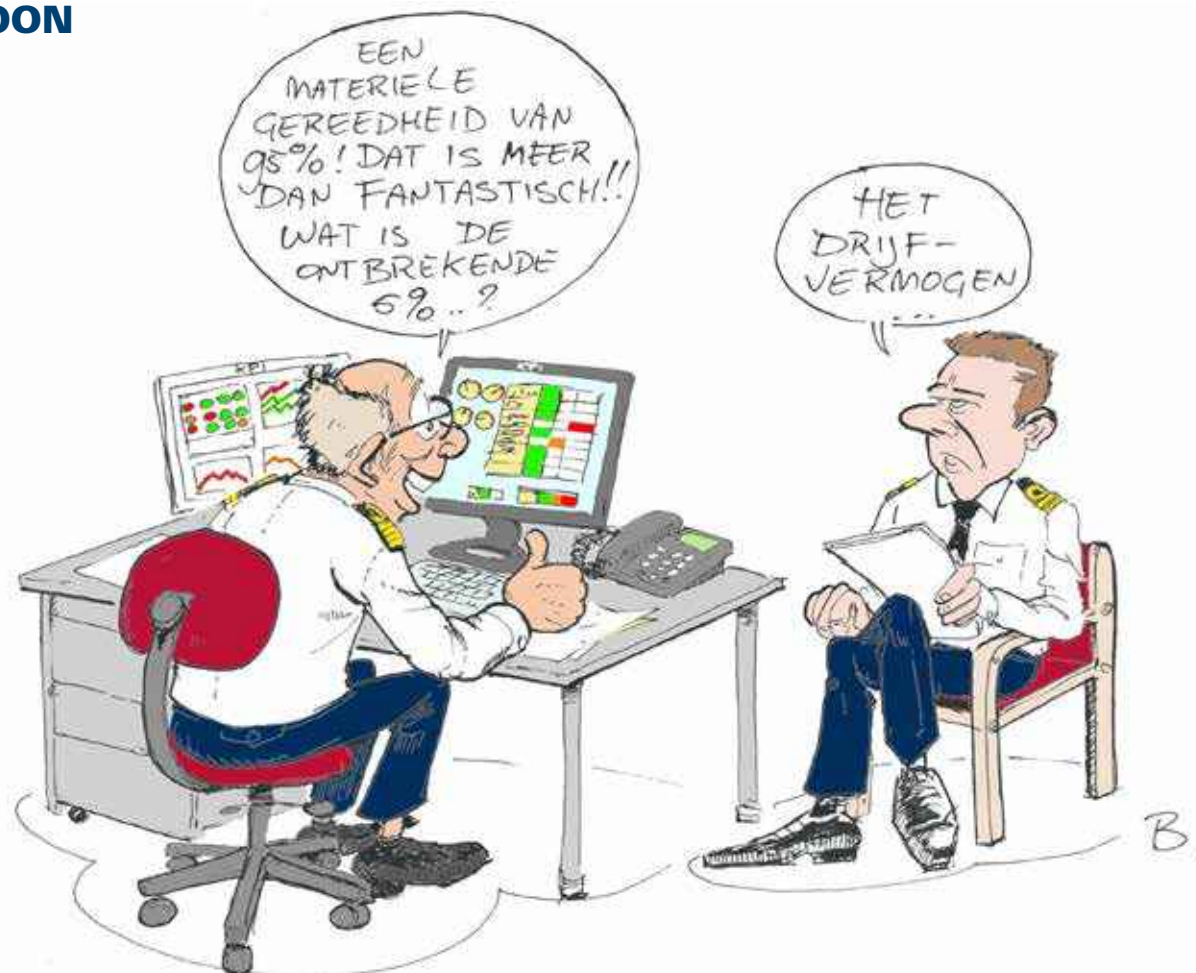
Literatuur

- '27 augustus 1816. Het bombardement van Algiers. De wedergeboorte van onze zeemacht', *Onze vloot: maandblad gewijd aan het Nederlandse zeewezen: orgaan van de Koninklijke Nederlandsche Vereeniging 'Onze Vloot'* 44.2 (februari 1955) p.50-60.
- Krieken, van, G.S., 'Het Engels-Nederlandse bombardement van Algiers in 1816', *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* 6.2 (oktober 1987) p.138-150.
- Oosten, van, F.C., 'Algiers', *Marineblad* (1966) vol.76, p.699-712.
- Panzac, D., *Barbary Corsairs: the end of a legend, 1800-1820* (2005).
- Rowbotham, W.B., 'The Bombardment of Algiers, 27th August, 1816', *Journal of the Royal United Service Institution* 111 (August 1, 1966) p.248-252.
- Severn, D., 'The Bombardment of Algiers, 1816', *History Today* 28.1 (Jan. 1, 1978) p.31-39.

Noten

- 1 '27 augustus 1816. Het bombardement van Algiers. De wedergeboorte van onze zeemacht', *Onze vloot: maandblad gewijd aan het Nederlandse zeewezen: orgaan van de Koninklijke Nederlandsche Vereeniging 'Onze Vloot'* 44.2 (februari 1955) p.50-60. p.60.
- 2 F.C. van Oosten, 'Algiers', *Marineblad* (1966) vol.76, p.699-712. p.709-711.
- 3 Van Oosten, 'Algiers', p.713.
- 4 G.S. van Krieken, 'Het Engels-Nederlandse bombardement van Algiers in 1816', *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* 6.2 (oktober 1987) p.138-150. p.145.
- 5 D. Severn, 'The Bombardment of Algiers, 1816', *History Today* 28.1 (Jan. 1, 1978) p.31-39. p.36.
- 6 Van Krieken, 'Het Engels-Nederlandse bombardement', p.146.
- 7 De schattingen lopen uiteen van circa 300 tot meer dan 7.000 slachtoffers.
- 8 D. Panzac, *Barbary Corsairs: the end of a legend, 1800-1820* (2005), p.287.

CARTOON

Zorgzaam verzekerd.

Dé zorgverzekeraar voor defensiepersoneel

Waarom verzekeren bij Zorgzaam?

- Nauwe samenwerking met SZVK
- Opgericht door vakbonden voor defensiepersoneel
- Eén verzekering voor het hele gezin
- Uitgebreide keuze in aanvullende verzekeringen
- Met een aanvullende verzekering bij plaatsing of vestiging in het buitenland 200% dekking van het Nederlandse tarief
- Volledige vergoeding voor acute zorg in het buitenland met een aanvullende verzekering
- Eigen helpdesk met speciaal Zorgzaam-team
- Regel uw verzekeringszaken online met Mijn Zorgzaam
- Pakketkorting op overige verzekeringen bij Univé

Direct weten wat uw premie wordt?
Ga snel naar **www.zorgzaam.nl**
of bel 072 - 527 76 77.

De Zorgzaam zorgverzekering is ondergebracht bij **UNIVÉ** VERZEKERINGEN

Reactie op het artikel 'Einde VPD's?', door mr. dr. drs. P. van der Kruit, in Marineblad nr. 7 2016.

Met veel interesse heb ik het uitstekende artikel van Peter van der Kruit in het Marineblad van november 2016 gelezen, waarin hij zijn visie geeft op de gevolgen van het ingediende beleidsstandpunt van de regering hierover.

Ik ken de discussie van zeer nabij en heb mij er telkenmale over verbaasd dat het goed bruikbare geweldloze alternatief voor de gewapende beveiliging van koopvaardischepen zo weinig aan de orde komt. Zeeroverij verschuift over de wereld. Rond de Noord Indische Oceaan en aangrenzende wateren is op dit moment de dreiging zeer gering, doch waakzaamheid blijft daar geboden. Daarentegen heeft het probleem zich verplaatst naar andere zeegebieden: vanuit West Afrika, Zuidoost Azië en de Golf van Bengalen komen inmiddels de meeste meldingen. Zeeroverij zal altijd een bedreiging voor de zeescheepvaart blijven, waartegen goede bescherming van groot belang is. Er zijn twee hoofdcategorieën van bescherming voor koopvaardischepen: gewapend en geweldloos. Gewapende bescherming kan worden geboden door militaire Vessel Protection Detachements (VPD) of gewapende Private Security Teams (PSC). Gewapende bescherming blijkt in toenemende mate op problemen te stuiten. Escalatie, juridische beperkingen en illegale praktijken zijn daarvan voorbeelden. Bij problemen zal de kapitein van een koopvaardischip, als eindverantwoordelijke, altijd ter verantwoording worden geroepen met vaak ver strekkende gevolgen. Dat de Nederlandse

regering die verantwoordelijkheid legt bij de leider van het bewapende team zal internationaal beslist niet overal geaccepteerd worden. Bij geweldloze middelen bestaan die problemen niet. Men moet daarbij denken aan slimme en wettelijk toegestane technische middelen. Toepassing van geweldloze middelen alleen is niet voldoende. Naast een heldere risicoanalyse zijn goede instructies en een duidelijke leidraad voor zowel scheepsbemanning als rederijkantoor essentieel.

Er bestaan prima online programma's, waarmee een rederij op ieder moment kan bepalen hoe groot het risico voor zijn schepen zal zijn. Schepen die door risicogebieden moeten varen en de juiste beschermingsmiddelen aan boord hebben, kunnen deze op ieder moment inzetten. Toepassing van geweldloze en duurzame middelen vergt eenmalig een investering, die na enkele reizen al is terugverdiend. Daarnaast kan worden gedacht aan het samenstellen van een anti-zeeroverij kit, die alleen op schepen wordt geplaatst die risicovolle gebieden moeten passeren. Mogelijk zou de overheid een subsidieregeling kunnen creëren, waardoor enerzijds de kosten voor betrouwbare bescherming voor de reder worden verlicht en anderzijds de overheid een aanzienlijke kostenbesparing geeft ten opzichte van de kosten die anders gemaakt zouden moeten worden bij militaire bescherming van de zo belangrijke handelsvaart.

Met de verdere ontwikkeling van slimme, geweldloze en duurzame beschermingsmiddelen kan Nederland in de wereld het voortouw nemen in de moderne aanpak van zeeroverij. De huidige discussie over het geweldsmonopolie (of zwaarmacht) zal, na adequate toepassing van slimme geweldloze maatregelen, dan niet meer aan de orde zijn.'

CDR b.d. M. Hijmans

Reactie van de auteur

'Ten eerste, het is altijd zeer leerzaam en prettig indien een expert zoals Commandeur Michiel Hijmans een artikel commentarieert en zelfs complimenteert. Hiervoor mijn hartelijk dank.

Ten tweede, geweldloze bescherming is een heel goede mogelijkheid om koopvaardischepen te beschermen tegen zeerovers; dit zijn zeer moderne, innovatieve en succesvolle instrumenten. De argumenten tegen gewapende bescherming, zoals escalatie, geweldsmonopolie, wapentransport en verantwoordelijkheid zijn zeer valide. De meer fundamentele vraag is echter of geweldloze bescherming in de plaats komt van gewapende bescherming of in combinatie hiermee wordt gebruikt. Uitgangspunt is dat geweld pas als allerlaatste mogelijkheid wordt ingezet (ultimum remedium). Indien geweldloze bescherming in de plaats komt van gewapende bescherming, dan moet deze geweldloze optie wel 100% zeker en veilig zijn. Indien zeerovers door de geweldloze bescherming heen breken is het koopvaardischip verder volledig hulpeloos zonder vuurwapens. Daarom zal het kiezen voor alleen geweldloze bescherming niet elke kapitein een veilig

gevoel geven. Ik denk dat zeer veel kapiteins de voorkeur geven aan een combinatie van beide vormen van bescherming. Dus ook het gebruik van vuurwapens, met alle bijbehorende problemen.

Ten derde, Commandeur Michiel Hijmans spreekt zeer terecht over de verantwoordelijkheid van de kapitein of de leider bewapende team bij geweldgebruik. Dit is inderdaad een fundamenteel juridisch leerstuk, mede gezien het feit dat het discutabel is of een leidinggevende opdracht kan geven tot schieten uit zelfverdediging (noodweer). Dat is namelijk een onvervreemdbaar recht van het individu, niet van de leidinggevende. Dit geldt ook indien de leidinggevende verbiedt om te schieten uit zelfverdediging. Het individu bepaalt of hij wel of niet schiet uit zelfverdediging. Het individu moet zich dan achteraf verantwoorden voor de rechter. Kortom, nog niet alle problemen zijn opgelost, maar er worden wel grote stappen gezet bij alle vormen van bescherming van koopvaardischepen tegen zeerovers.'

Mr. dr. drs. P. van der Kruit

Reactie op het artikel 'De noodzaak van een Grand Strategy' van KTZ mr. N.A. Woudstra in Marineblad nr 7, 2016.

In genoemd artikel pleit KTZ Woudstra terecht voor het opstellen van een Grand Strategy voor Nederland. In onderstaande reactie wil ik wat dieper ingaan op de relatie tussen het hebben van een Grand Strategy en de krijgsmacht. Met veel genoegen heb ik het artikel van KTZ Woudstra gelezen. In de huidige tijd van snel opeenvolgende explosieve crises met bijbehorende risico's en dreigingen is het inderdaad essentieel om als land te beschikken over een Grand Strategy. Ook het feit dat de NAVO en de EU, waarop tot voor kort mede werd vertrouwd als het gaat om Strategische beleidsvorming, onder druk staan pleit hier voor.

Naar mijn mening benadrukt collega Woudstra echter in zijn artikel onvoldoende de kenmerken van een Grand Strategy en het proces dat moet leiden tot de creatie ervan. Daardoor is hij te voorbarig met het benoemen van de resultaten. Zo beschrijft hij een aantal Nederlandse belangen en dreigingen die er mee corresponderen. Vervolgens concludeert hij dat er snel een Grand Strategy moet worden gecreëerd en dat deze duidelijk zal maken dat een "goed uitgeruste krijgsmacht geen luxe is". De "vijand" ligt namelijk op de loer.

Een Grand Strategy mixt echter de (wetenschappelijke) disciplines van Geschiedenis (wat is er gebeurd en waarom?) Politiek (welke patronen en causale verbanden zijn er en hoe werken deze), Bestuur (waarom werkt iets zoals het werkt en hoe kan het beter) Economie (wat zijn de nationale inkomsten en hoe deze te beschermen) en Cultuur (wat zijn gedragen nationale waarden en normen) en is dus zo veel meer dan een afweging van nationale belangen versus diverse bedreigingen.

Bovendien behelst een Grand Strategy een complexe multidisciplinaire en interdepartementale aanpak; iets wat voorwaar niet eenvoudig te realiseren is in een land waarin individuele ministeriële verantwoordelijkheid en parlementaire controle staatsrechtelijk verankerd zijn. Verder lijkt de bestendigheid van een dergelijke Strategie, met elkaar snel opvolgende crises, allerlei verschillende belanghebbenden en een zeer grote electorale volatiliteit onzeker.

Ten slotte, zoals Woudstra ook betoogt, kan Strategie worden omschreven als het plan, dat uiteenzet hoe bepaalde doelstellingen moeten worden bereikt en met welke middelen. Een adequate Strategie definieert dus eerst de doelstellingen, komt dan met het plan, en koppelt daar tenslotte de middelen aan. Het risico op onbalans moet geminimaliseerd worden en dit vereist continue afstemming, weging en aanpassing van de drie pilaren. Qua middelen is het gebruik van Militaire instrumenten slechts één van de opties. Zo zijn er ook Diplomatieke, Economische en Informatieele middelen. Woudstra lijkt te betogen dat vooral de militaire component belangrijk is, maar misschien werkt (na zorgvuldige afweging) een andere balans voor Nederland beter. Bijvoorbeeld door meer op diplomatie, Internationaal recht en moreel leiderschap (met Den Haag als wereldhoofdstad van recht en gerechtigheid), of economische middelen (als open economie en handeldrijvende natie) te focussen.

Kortom, het als Nederland hebben van een Grand Strategy is aanbevelenswaardig. Echter, deze biedt gezien de specifieke kenmerken ervan, alsmede het complexe proces er toe te komen, geen volledige garanties voor het continu beschikken over een sterke krijgsmacht.'

KL TZ (TD) drs. E.F. Wilms EMSD, strategisch analist bij het Haags Centrum voor Strategische Studies

Reactie op het themanummer over duurzame maritieme strategie, Marineblad nr. 5 2016.

‘Op naar een excellente, toekomstbestendige Marine, ook bij een beperkt budget

Het artikel ‘Duurzame maritieme strategie: contradictio in terminis?’ van VADM b.d. Egmond van Rijn in het Marineblad van november 2016 is mede de inspiratie geweest voor mijn reactie op het themanummer. Nederland, van oudsher een zeevarende natie met veel buitenlandse(overzeese) belangen is, gezien zijn positie in de wereld, aan zijn stand verplicht om er een adequate marine op na te houden. De vraag is of de zeemacht in de huidige staat nog wel aan dit criterium voldoet.

Laten we beginnen bij de factoren die ten grondslag liggen aan de inrichting van onze Koninklijke Marine:

- de internationale veiligheidssituatie en de belangen die hierbij voor Nederland in het geding zijn;
- de rol die de nationale politiek wenst te spelen op het wereldtoneel;
- de taken die voor de marine voortvloeien uit beide eerdergenoemde factoren;
- de vertaling van taken naar middelen;
- het budget.

De internationale veiligheidssituatie. In de wereld van nu zijn er voortdurend conflicten en andere bronnen van onrust die een veilig bestaan van onze burgers en onze economische belangen bedreigen. Deze bronnen variëren in de tijd, in de ernst van de situatie en kunnen overall in de wereld optreden. De eerste vraag die daarbij beantwoord moet worden is of wij ons hiertegen alleen of samen met anderen te weer willen stellen. Het antwoord hierop is een duidelijke keuze voor samenwerking.

De rol die de Nederlandse politiek wenst te spelen op het wereldtoneel. Hierbij spelen een aantal mogelijkheden een rol. Gaat het ons alleen om het directe belang van Nederland of willen wij ons ook inzetten voor het welzijn van de gehele menselijke samenleving? Willen we de Marine uitsluitend gebruiken als instrument bij militaire conflicten of moet ook inzet mogelijk zijn bij rampen, ander onheil en/of nationale taken? Sterker nog, willen we de Marine ook inzetten voor acties die weinig of geen belangen dienen behalve scoren op het wereldtoneel? Duidelijk is dat de politiek op dit moment eigenlijk alles wil maar de vraag is natuurlijk of dit wel een haalbare kaart is.

Taken. Uit internationale veiligheidssituatie en wensen van de politiek kunnen taken gedestilleerd worden. Complicerende factor hierbij is de wens tot samenwerken en de opdeling van de krijgsmacht in drie(vier) krijgsmachtdelen. Er moeten dus goede afspraken worden gemaakt binnen de NAVO/EU en onze krijgsmacht betreffende wie doet wat. Taakspecialisatie is een optie. Uiteindelijk volgt hieruit een takenpakket specifiek voor de Marine.

Van taken naar middelen. Cruciaal is welke middelen we nodig hebben om het ons toebedeelde takenpakket uit te kunnen voeren. Tenslotte bepaalt dit de samenstelling en omvang van de Marine. Het voert te ver om hier zeer diepgaand op in te gaan maar een aantal opmerkingen wil ik hierover wel kwijt.

1. Dit punt heet niet voor niets van taken naar middelen. We moeten dus niet op traditionele of emotionele gronden kiezen voor bepaalde typen eenheden en vervolgens proberen te beargumenteren waarom we ze nodig hebben.

2. We mogen best meedoen aan de algemene tendens van milieuvriendelijk en energiezuinig maar wel voor zover capaciteiten hierdoor niet substantieel worden aangetast.
3. We moeten maximaal gebruikmaken van de mogelijkheden die nieuwe technieken ons bieden. Slimme oplossingen (gebruik van UAV's, drones e.d.) kunnen vaak de inspanningen om een bepaalde taak uit te voeren substantieel beperken. Stealth technieken lijken in de toekomst minder opportuun.
4. Ook qua kosten moet gestreefd worden naar de meest aantrekkelijke oplossing('the biggest bang for the buck'). Kosten zijn 'life cycle costs'. Dat betekent dat kosten van materiële en personele exploitatie in de plannen onverbrekkelijk gekoppeld moeten worden aan de bijbehorende investeringen.
5. Gestreefd moet worden naar multifunctionele, flexibele eenheden.
6. Het principe dat conflicten meestal op het land worden uitgevochten, en in ieder geval worden beslist, blijft als een paal boven water. Daarbij komt dat de meeste conflictgebieden uitsluitend, dan wel bij voorkeur, over zee('vrije zee') bereikbaar zijn. Luchttransport is een optie maar de capaciteit daarvan is beperkt. Vervoer van eenheden van KL en KLu kan beschouwd worden als een waardevolle taak.
7. Kennis en kunde op het gebied van verschillende takken van oorlogvoering moet zoveel mogelijk gehandhaafd blijven.

Budget. Na definiëring van de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de taken moet de rekening worden opgemaakt. Het mag dan geen verrassing zijn dat er in het huidige politieke klimaat sprake zal zijn van een negatief saldo.

Nu hiermee de 'genen' van de KM zijn blootgelegd wil ik terugkomen op de termen 'excellent' en 'toekomstbestendig'.

'Excellent' is de gemakkelijkste van de twee. Een excellente Marine is eenvoudig te realiseren door kwalitatief en technisch hoogwaardige eenheden aan te schaffen en voldoende geld te reserveren voor de bijbehorende materiële en personele exploitatie. Past dit niet binnen het beschikbare budget dan gaan we niet inleveren op kwaliteit en/of exploitatie maar gaan richting politiek om te melden welke taken we (in volgorde van prioriteit) niet uit kunnen voeren. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van de politiek om of een beperking van taken te accepteren of het budget te vergroten. Natuurlijk zit hier wel enige rek in. Zowel de kwaliteit van de eenheden als de exploitatie vertonen een glijdende schaal. Het blijft daarbij verleidelijk om het takenpakket zoveel mogelijk ongemoeid te laten en in te leveren op kwaliteit en/of exploitatie. Dit moet echter een gecontroleerd proces zijn waarbij heel duidelijk is waar de grens ligt tot waar je kan zakken voordat de excellentie tot een onaanvaardbaar laag niveau daalt. Tot op dit moment volgt mijn betoog redelijk platgetreden paden. Maar nu de toekomstbestendigheid, hoe zouden

we die kunnen realiseren? Gebruikmaken van de nieuwste technieken, multifunctionaliteit en dergelijke zijn al genoemd. Dit komt echter onvoldoende tegemoet aan een onvoorspelbare toekomst met voortdurend veranderende bedreigingen. De levensduur van nieuw aan te schaffen eenheden gaat de voorspelbare toekomst ver te boven. Er bestaat behoefte aan eenheden die tijdens hun levensduur met beperkte middelen aangepast kunnen worden om inzetbaar te zijn voor nu nog niet voorzienbare taken.

Ik pleit daarom voor modulaire opgebouwde eenheden in die zin dat uitgegaan wordt van een standaard romp die vervolgens geprepareerd wordt voor een bepaalde taak door modules te installeren. Noem het maar het 'Damen'-principe. Scheepswerf Damen produceert standaard rompen die vervolgens naar de wens van de klant worden afgebouwd. Uitgegaan wordt van standaard-eenheden uitgerust met voortstuwing, accommodatie voor de bemanning, basis software en bevestigingsmogelijkheden voor te plaatsen hardware e.d.. In aanvulling daarop moeten dan modules worden ontwikkeld die relatief eenvoudig vallen te installeren en afgestemd zijn op een bepaalde taak/bepaalde taken. Deze modules kunnen variëren van een dek met voorzieningen voor het transport van KL/KLu materieel of een vliegdekachtige constructie van waaraf helikopters (in dit kader heb ik in het verleden gepleit voor de aanschaf van VTOL vliegtuigen) kunnen opereren tot bv. een module met geleide wapens/kanonnen hoog in het geweldsspectrum. Ook een module voor inzet bij rampen of anti-piraterij is denkbaar. Tenslotte, en hier komt de toekomstbestendigheid naar voren, kan er in de toekomst voor elke nieuwe dreiging snel en relatief goedkoop een nieuwe module ontwikkeld worden die hieraan tegemoet komt. De platforms kunnen zo nodig in verschillende afmetingen worden gebouwd. Nader gezien moet worden of nog specifieke eenheden nodig zijn voor inzet boven en onder water of dat deze mediums ook met modules kunnen worden afgedekt.

Natuurlijk hebben we het hier over een immense technische uitdaging maar het verleden heeft ons geleerd dat wat eerst onmogelijk lijkt vaak toch op een gegeven moment haalbaar wordt. Het is bovendien geen zaak van vandaag of morgen. Met toekomstige investeringen moeten we de KM via de weg van de geleidelijkheid in de gewenste richting buigen. Met bovenstaande visie komt er weer enige lijn in de toekomst en wordt voorkomen dat we ons nog slechts als een lam naar de slachtbank laten leiden.'

KTZ b.d. M.D. Valentijn

Zeeland is blij met komst kazerne!

In 1488 is in onze provincie de Nederlandse Marine opgericht. Met als thuishaven het stadje Veere. Vanuit Zeeland werden de wereldzeeën bevaren en werd ons land beschermd. De Vlissingse admiraal Michiel de Ruyter stond in 1665 aan de wieg van het Korps Mariniers, zeesoldaten die overal ter wereld inzetbaar zijn. Zeeland wordt met de komst van de nieuwe kazerne weer de thuishaven voor de Nederlandse mariniers. En daar zijn we in Zeeland erg blij mee! De Provincie Zeeland werkt daarom samen met de gemeente Vlissingen en waterschap Scheldestromen aan de voorbereidingen voor de nieuwe kazerne.

C.C.M. (Carla) Schönknecht, Gedeputeerde van Zeeland. (foto Mechteld Jansen)

Zeeland, een dynamische provincie

Zeeland wordt de thuishaven voor de Nederlandse mariniers die zich - op de grens van land en water - inzetten voor onze veiligheid. De Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne komt in Vlissingen te liggen. Een logische naam, een logische locatie! Want Zeeland is een dynamische provincie die juist door haar ligging en de invloed van de zee sterk aan veranderingen onderhevig is. Zeeland is land in Zee. De zee die Nederland zo veel gebracht heeft, de zee die Zeeland zo gevormd heeft. Met 650 kilometer kustlijn is het water overal en rondom. Waar je in Zeeland ook bent, je staat binnen vijftien minuten aan open water. Deze ligging in zee biedt mogelijkheden en ruimte om te pionieren en te innoveren, ook voor de kazerne.

De kazerne biedt Zeeland kansen en Zeeland biedt kansen aan de mariniers. De komst zorgt voor veel werkgelegenheid, het geeft de Buitenhaven van Vlissingen een impuls en zorgt voor een aantrekkelijke werking op de bedrijvigheid. Zeeland biedt de mariniers een uitdagende werkomgeving op de grens van land en zee. Zeeland heet de mariniers dan ook van harte welkom!

Werkgelegenheid

Defensie heeft van het havenbedrijf Zeeland Seaports een groot perceel direct aan het water in pacht genomen. Hiermee krijgt Defensie een volwaardige haven tot haar beschikking. Dit zorgt voor extra dynamiek in de stad en voor een economische spin-off in de regio. De kazerne zorgt voor veel werkgelegenheid in Zeeland. Zo zijn er voor de Zeeuwse bouwbedrijven kansen bij de bouw en exploitatie van de kazerne. De kazerne zelf zorgt voor 1800 directe, structurele banen. In de omgeving van de kazerne liggen nieuwe bedrijfsactiviteiten in het verschiet, zoals facilitaire diensten, onderhoud en logistiek. Daarnaast is er straks ook een hoop nieuw werk voor toeleveranciers. En een niet te vergeten extra omzet voor de middenstand. Bestaande sport-, onderwijs- en trainingsfaciliteiten krijgen bij medegebruik door de mariniers een groter draagvlak. Zeeland heeft op dat gebied al heel veel te bieden, maar de komst van de 1800 mariniers zal het sport- en uitgaansaanbod ongetwijfeld doen groeien. Dat geldt ook voor de culturele en maatschappelijke voorzieningen. Ondernemers zien ook deze kansen voor ontwikkelingen en benaderen de Provincie met hun plannen.

Metamorfose van het gebied

De nieuwe kazerne komt bij de Buitenhaven van Vlissingen te liggen. Het buitenvaargebied krijgt met de komst een enorme boost en het gebied ondergaat een ware metamorfose. De ontwikkeling past ook prachtig in de totale ontwikkeling van de Buitenhaven door de gemeente Vlissingen, Provincie en Zeeland Seaports. Zo is het afgelopen jaar is al veel werk verzet. Om de

gronden op te kunnen leveren zijn woningen gesloopt, is er een bedrijf verplaatst en zijn grond- en slibdepots leeggereden. Op de bouwlocatie zijn onderzoeken uitgevoerd naar bodemkwaliteit, archeologische waarden, geur en niet-gesprongen explosieven. Afgelopen juli zijn vijf gevonden bommen onschadelijk gemaakt. Op 22 juni 2016 is de bestuursovereenkomst 'Kostendeling grondossier' door Defensie en de regio in Vlissingen ondertekend. En het Rijksvastgoedbedrijf is in opdracht van Defensie gestart met de voorbereidingen van het bouwrijp maken. Ook de Zeeuwse overheden dragen daaraan bij. Er komen nutsaansluitingen en de infrastructuur in en rond het gebied krijgt een impuls: wegen worden verlegd, rotondes worden aangelegd en bestaande wegen verbreed.

Zeeland, de nieuwe thuishaven

Zeeland biedt de mariniers een prachtige woon- en werkomgeving op de grens van land en zee. Het besef leeft dat het voor de mariniers een ingrijpende verandering is qua werk- en voor sommigen ook qua leefomgeving. Zeeland heeft op leefgebied veel te bieden. Relatief gezien heeft Zeeland de meeste horecagelegenheden van Nederland! Ook kent Zeeland een hoge dichtheid aan Michelin-sterren restaurants. De

Randstad ligt op zo'n anderhalf uur rijden en vanuit hartje Zeeland ben je binnen een half uur in Antwerpen. Op cultureel vlak zijn de Zeeuwen zeer actief, denk daarbij aan het Zeeland Nazomerfestival of Concert at Sea. Watersport? De Zeeuwse delta is het meest diverse en uitgestrektste watersportgebied van noordwest Europa!

Zeeland heet ook het 'thuisfront' van de mariniers graag welkom. Woningen, goede scholen en partnerbanen zijn daarbij belangrijk om hen een uitstekend thuis te bieden. Met die scholen zit het in Zeeland wel goed; zij scoren landelijk hoog. Zo is Zeeland volgens de onderwijsinspectie de enige provincie in Nederland zonder zwakke basisscholen. Aan banen voor de partners van mariniers gaan we de komende jaren hard werken: de Provincie Zeeland investeert in de economie en werkgelegenheid. En wat betreft de woningmarkt; je krijgt in Zeeland beduidend meer huis voor je geld dan in de Randstad.

De in Vlissingen geboren admiraal Michiel de Ruyter richtte het Korps Mariniers op in 1665. De cirkel is weer rond als straks de Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne in Vlissingen haar deuren opent! Zeeland is er klaar voor. Welkom mariniers!

Een impressie van het gebied waar de nieuwe marinierskazerne zal worden neergezet. De witte lijnen geven het voormalige Olauterrein aan, de rode stippellijnen het MARKAZ-plangebied (binnendijkse deel en de locatie van de huidige marinekazerne buitendijks).

In de admiraliteitszaal van het Provinciehuis, gevestigd in de Abdij in Middelburg, vergaderen Gedeputeerde Staten (GS) wekelijks. De sporen van Michiel de Ruyter zijn hier nog duidelijk zichtbaar.

De atlas van Blaeu die naar alle waarschijnlijkheid de Staten van Zeeland aan Michiel schonken kun je hier vinden. De Atlas major (grote atlas) stamt uit 1662 en is gemaakt door de beroemde Amsterdamse cartograaf dr. Joan Blaeu (1596-1673). Het is een van de grootste en mooiste wereldatlassen die ooit gepubliceerd werd: in totaal 600 m met de hand ingekleurde kaarten. Bij iedere GS-vergadering wordt de kast geopend en één bladzijde omgedraaid. Zo blijft het papier behouden. Ook staat de 'scheepskist' van Michiel in deze zaal. De kist is eigenlijk een reisbureau. Je kon het op tafel zetten en uitklappen.

ADVERTENTIE

DE MARINECLUB

AGENDA VOORJAAR 2017

- ZATERDAG 21 JANUARI
THAISE AVOND
- DINSDAG 14 FEBRUARI
VALENTIJN (GRAND CAFÉ EN RESTAURANT)
- ZATERDAG 25 MAART
KLASSIEKE FRANSE KEUKEN IN EEN MODERN JASJE
- ZATERDAG 22 APRIL
PROEF HET BESTE VAN NOORD HOLLAND
- ZATERDAG 20 MEI
LAM & ASPERGES
- ZATERDAG 1 JULI
BARBECUE MASTERCLASS

Reserveren 0223 614225/657688

column

Dear President-elect Trump, or Donald, if I may,

I am writing you this letter as my previous one to President Obama has remained unanswered. First, though, I would like to congratulate you with your stunning victory in the U.S. election. We in the Netherlands were probably just as stunned with the result as you were. Remembering your remarks during the campaign that you might not recognize the electoral outcome, we certainly understand that this was a result worth recognizing. Our prime-minister Mark Rutte was one of many leaders to call you, and we were slightly disappointed that you did not tweet how awesome he was, or even mention him in the official list of received telephone calls. Anyhow, we Dutch also like construction and building things, preferably dykes – not walls – and making money, preferably lots of it. So no doubt we will get on fantastically well.

As you are currently pondering which promises to implement directly and which are best to reserve for a later, undefined date, I would like to emphasize how important the U.S. is for security in Europe. A few months ago you addressed countries that were not contributing their fair share to the NATO alliance, with 'congratulations, you will be defending yourself'. European free-riders, including the Netherlands, were left in shock, as for the past decade or so we had managed to get away with enjoying the benefits of the alliance, and letting the U.S. pay for it. Since you won the election, many European countries have been falling over each other to announce that they will, in the near future, increase Defence spending. But it is still all words, and no dollars. If I were you, Donald, I would go the full mile on this. If you tweet something like 'two percent is two percent,' and 'NATO, show me the money', you will probably have done more to advance Europe's ability to defend itself than anyone else over the past 50 years.

'If I were you,
Donald, I would go
the full mile on this'

Mr. S. (Sergei) Boeke,
voormalig marineofficier,
is onderzoeker aan de
Universiteit Leiden, Campus
Den Haag.

Your friend Vladimir Putin also took note of your remarks on NATO. The downside of financial conditionality is that this undermines the image of solidarity and NATO's unconditional 'all for one, one for all' spirit. We understand that you will be focusing on making America great again, but Ukraine and the Baltics are concerned that Vladimir's policy of making Russia great again will probably come at their expense. We are confident that as two strong leaders you and Vlad will get on great. Initially. We are just worried that, once the honeymoon is over, we will be left with two agitated alpha males with their fingers on the nuclear trigger. So trusted, but critical advisors are vital. Vladimir has resorted to appointing bodyguards as governors, but at least you have family you can rely on. Hoping that they have the courage to bring bad news, say no and wrestle away your twitter account every now and then.

Wishing you – and us – all the best for 2017,
An even more concerned Dutch citizen

Technologische master bij de NLDA

Military Technology, Processes and Systems

In 2013 kwam de Faculteit Militaire Wetenschappen¹ (FMW) tot de conclusie dat een masteropleiding met een technische focus een logische en welkome aanvulling zou zijn op de bestaande bachelor Militaire Systemen en Technologie (MS&T). Toch zou het tot 2016 duren voor de FMW daadwerkelijk met de bouw ervan startte.

Teurstellend misschien voor de opportunist maar geruststellend voor de bedachtzame. Want wat er nu ligt, is door deze lange aanloop wel een behoorlijk doorwrocht product geworden: een masteropleiding die goed aansluit op de theorie van MS&T en op de praktijk van met name de Materieel-logistieke bedrijven van de Operationele Commando's en de Defensie Materieel Organisatie (DMO). Daarnaast zal de master Military Technology, Processes and Systems (MTPS) belangrijke bijdragen gaan leveren aan antwoorden op complexe vraagstukken van de genoemde defensieonderdelen en aan de behoefte aan persoonlijke ontwikkeling van de doelgroep. De opleiding doorloopt momenteel het accreditatieproces opdat de eerste lichting in september 2017 kan starten met een civiel erkende master. Dit artikel beoogt een duidelijk beeld te schetsen van de ontwikkeling en de stand van zaken van deze opleiding. Anders gezegd: het geeft antwoord op de vragen 'waarom doen we dit, voor wie is het bedoeld, hoe ziet het eruit, wat kun je ermee en waar staan we nu?'.²

Waarom is MTPS ontwikkeld?

In 2013 had Defensie invulling gegeven aan een lange reeks van personele reducties. Het perspectief op extra hoogopgeleid technisch personeel was ronduit slecht. Bovendien maakten de aantrekkende economie en de tekorten aan dergelijk personeel op de Nederlandse arbeidsmarkt vergroting van dit potentieel er niet gemakkelijker op. Daarnaast zien we de laatste jaren een

toenemende behoefte aan persoonlijke ontwikkeling, die overigens door Defensie zelf wordt aangemoedigd. Investeren in een eigen technische master zou daarom zowel een organisatiebelang als een individueel belang dienen. In combinatie met de relatief geringe investeringen (vanwege bestaande infrastructuur in Den Helder) waren deze kwaliteitsverbeteringen belangrijke argumenten voor de NLDA-raad² om te besluiten zelf een technologische master te ontwikkelen. De NLDA-raad vond overigens dat zo'n master niet alleen een academische impuls zou moeten geven maar ook inhoudelijk zou moeten passen bij de behoeftes van de Operationele Commando's (OPCO's) en bij bestaand onderzoek van de FMW. Door allerlei externe ontwikkelingen kunnen die behoeftes relatief snel wijzigen. Defensie wilde daarom enerzijds grip houden op de inhoud van de master en anderzijds een flexibele inrichting. Deze beide elementen onderstreepten de keus voor een *in-house* master. Waar de capaciteit tekort zou schieten zou in eerste instantie de FMW-bachelorcapaciteit kunnen bijspringen en in tweede instantie de technische universiteiten onder bestaande overeenkomsten.

Een laatste argument dat meespeelde was de bestaande academische bachelor Militaire Systemen en Technologie (MS&T). Op deze unieke bachelor kon de FMW geen vervolg aanbieden. Voor aansluitende masteropleidingen konden de studenten alleen extern terecht. Die zijn er overigens in voldoende mate maar in Nederland zijn

dit vrijwel allemaal tweejarige programma's die bij voorkeur in voltijd worden gevolgd. Bovendien hebben die meestal pas tijdens de scriptieperiode betrekking op defensie-onderwerpen. Een eigen master zou bovendien nieuwe bijdragen aan onderzoek door en voor Defensie opleveren.

Sinds 2013 is een passende aansluitende master al wel beschikbaar voor de andere twee erkende bachelors; Krijgswetenschappen (KW) en Militaire BedrijfsWetenschappen (MBW). Dit is de masteropleiding Military Strategic Studies (MSS). Met MTPS krijgt de FMW een eigen, op maat gemaakte masteropleiding die optimaal aansluit op de meeste profielen van MS&T.

Voor wie is MTPS bedoeld?

De opleiding is, zoals gezegd, onder andere bedoeld om een vervolg te geven aan de MS&T-bachelor na een periode waarin relevante werkervaring is opgedaan. Zie ook figuur 1. Dit lukt helaas niet optimaal voor alle uitstroomprofielen. Voor Civiele Techniek en Platform Systemen is de aansluiting minder goed dan voor de overige profielen Sensoren/Wapensystemen, C2 en Operations Research (OR). Deze keus heeft te maken met de brede beschikbaarheid van bestaande masters die goed aansluiten op deze twee profielen en met de verbanden tussen de andere uitstroomprofielen en de huidige FMW-onderzoeksrichtingen.

De werving voor de eerste lichting richt zich overigens wel op alle MS&T-uitstroomprofielen opdat de opleiding de mate van aansluiting kan evalueren. Met een maximale groepsgrootte van 30 zal een dergelijke diversiteit echter lastig te realiseren zijn. Daarom zal het opleidingsbestuur van MTPS al tevreden zijn met het verwelkomen van drie kleuren van de krijgsmacht en burgerpersoneel van Defensie. Lichting 2017 zal wel in zijn geheel bestaan uit studenten met een wetenschappelijke technische bachelor. Hieronder scharen we ook de 'KIM/KMA oud model' officieren en de NLDA bachelor-lichtingen die

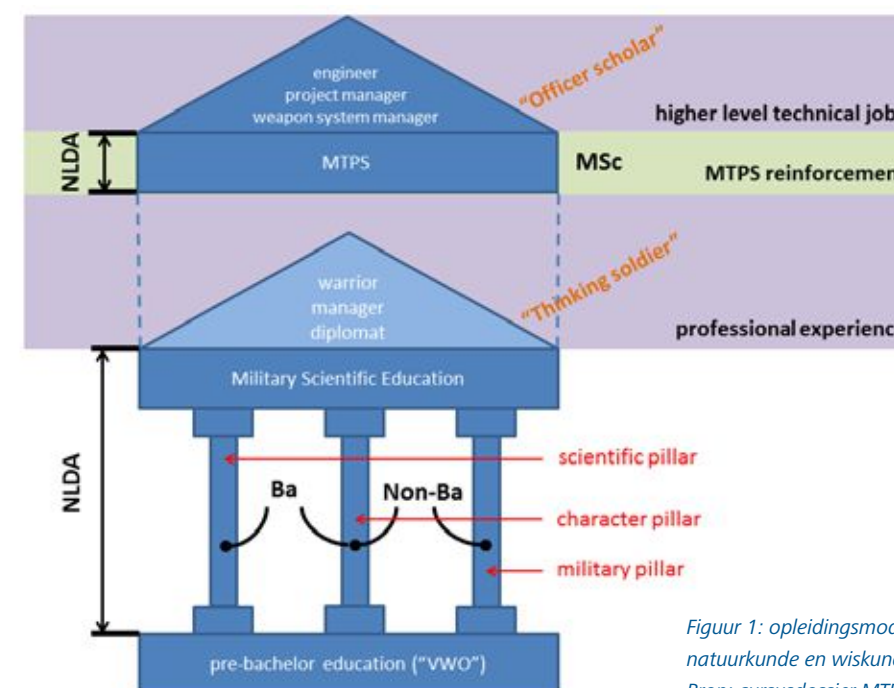
geen civiel erkend diploma hebben gekregen. Voor alle volgende lichtingen zullen we een schakelprogramma aanbieden aan mensen met technische HBO-achtergrond. Dan zal ook (beperkt) ruimte zijn om geïnteresseerden van buiten Defensie toe te laten. Deze volgende lichtingen gaat pas in 2019 van start om alle ervaringen van de eerste lichting te kunnen verwerken. Daarna zal in principe ieder jaar een volgende lichting starten.

Hoe ziet de opleiding eruit?

Allereerst is MTPS geen voltijd- maar een deeltijdopleiding. Je doet MTPS 'naast je gewone werk'. Gedurende twee jaar vult MTPS de vrijdagen met contacturen en daarnaast is uiteraard een flink stuk zelfstudie onontbeerlijk. Ongeveer in de verhouding

'MTPS is geen voltijd- maar een deeltijdopleiding. Je doet MTPS naast je gewone werk'

3:5 met contacturen. Deze constructie vereist uiteraard toestemming 'van de baas'. De commandant of de directeur van de eenheid waar de student geplaatst is, zal toestemming moeten geven om de college-dag (vrijdag), i.c. 20% werktijd, te mogen gebruiken voor MTPS. Om grip te houden op soort en aantallen militairen die in een bepaald jaar MTPS gaan volgen, is voor alle militairen naast toestemming van de baas van de eenheid ook toestemming van het OPCO (P&O) een vereiste. Terug naar de inhoud van MTPS. Over welke technologieën hebben we het eigenlijk? Het antwoord op deze vraag ligt verscholen in de zogenoemde *Strategic Research Orientations* (SRO) van de FMW. Dit zijn onderzoeksgebieden waarop de FMW zich, bekrachtigd door de NLDA-raad, de komende jaren zal concentreren met mensen en middelen. De FMW kent 6 SRO's:

Figuur 1: opleidingsmodel MTPS (van VWO met natuurkunde en wiskunde B via MS&T naar MSc).
Bron: cursusedossier MTPS.

1. Dynamics of War and Peacemaking
2. Managing Military Organisations
3. Clustering Unmanned Military Systems
4. Deployment and Deployability of Military Systems
5. The Human(e) Factor in Present-day Military Practises
6. Cyber Operations & Cyber Security

De SRO's 3, 4 en 6 komen volop aan bod in MTPS. Ter verduidelijking noem ik enkele voorbeelden binnen deze SRO's. De FMW draagt bij aan onderzoek naar prestatie-indicatoren voor onderhoud van wapensystemen en aan onderzoek naar de invloed van corrosie en andere faalmechanismen op onderhoud en prestaties. Verder investeert de FMW in onderzoek naar de mate van autonomie van onbemande systemen inclusief cyber-aspecten. Actueel is ook een opdracht naar effectievere inzet van Kustwacht-eenheden die met relatief beperkte middelen enorme zeegebieden in de gaten moeten houden. Bij de Kustwacht is immers veel winst te behalen wanneer hun zoekpatronen een flinke effectiviteitswinst zouden boeken. Op het gebied van systeemintegratie levert de FMW onder andere bijdragen aan onderzoeken naar *reduced manning* concepten en de verwerking van grote hoeveelheden data. In bijna al deze onderzoeken spelen simulaties en modelleringen een belangrijke rol. MTPS zal onder andere dergelijke onderzoeken gaan voeren.

Het curriculum (zie figuur 2). MTPS bevat een verplichte kern van vijf vakken, waarna keus is uit : de *Processes track* of de *Systems track*, met drie vakken elk. Een track-gerelateerde thesis rondt de opleiding af. Vergelijkbare eenjarige masteropleidingen in Nederland en België laten

‘Op masterniveau ontstaat een zogenoemde ‘Officer Scholar’. Die beschikt over alle kwalificaties van de Thinking Soldier maar bevindt zich in een andere levensfase’

vaak een soortgelijke opbouw zien. De kernvakken bereiden voor op de specialisaties in de tracks. Ze brengen verbreding en verdieping aan door het opbouwen van kennis en vaardigheden. De verbreding ontstaat door het aanbieden van een breed scala aan onderwerpen en thema's die relevant zijn in de operationeel-technische praktijk van Defensie. De verdieping zit hem vooral in de toepassing van de aangereikte kennis en vaardigheden.

Bij de *Processes track* ligt de nadruk op optimalisatie van beslissingen over de inzet en de ondersteuning van militaire systemen. Hierbij trachten we zoveel mogelijk om de invloed mee te nemen van onzekerheden en van de omgeving. Dan gaat het niet alleen om locatie en weersinvloeden maar ook bijvoorbeeld om intelligente tegenstanders. Hierbij kan de track putten uit ideeën die voortkomen uit bestaand onderzoek zoals eerder genoemd (corrosie, Kustwacht) en vele andere kwesties in de huidige defensiepraktijk op de gebieden onderhoud, logistiek en Operations Research. Een rode draad hierbij is steeds de kwantitatieve benadering van de problematiek.

Een tweede rode draad is modellering. Daarom staat de nodige kennis van statistiek en modellering op het menu, voorafgaand aan deze track. Het aanpassen en opnieuw doorrekenen van gewijzigde variabelen is dan immers relatief eenvoudig en kan, in combinatie met de sterk toegenomen rekenkracht van moderne computers, tot mooie resultaten leiden.

De *Systems track* borduurt voort op de cursus System Engineering Principles (SEP) en maakt gebruik van de kennis uit met name de cursussen ATW en C&C. In deze track ligt het accent op het realiseren van oplossingen voor een nieuw of gewijzigd ontwerp met integratie van sensoren of (deel)systemen, meestal in netwerken. Het cyber-aspect komt in deze track nadrukkelijker naar voren dan in de Processes track. De studenten raken vertrouwd met simulatie- en integratietechnieken. Hierbij gebruiken we de simulatoren die in gebruik zijn bij de vakgroep Militair Technische Wetenschappen van de FMW (momenteel een platform-, een sensor-, een C2-, een Cyber- en een communicatiesimulator). Deze simulatoren worden steeds beter o.a. door bijdragen van de studenten zelf. Uiteindelijk is het de bedoeling om een *System of interest* te beschouwen inclusief invloeden van buitenaf en wijzigende omstandigheden zoals aangepaste systeemeisen, de mate van autonomie, budgettaire aspecten of cyber invloeden. De thesis is het laatste onderdeel en vult de periode november tot juli, eenderde van de opleiding. De thesis is bedoeld om dieper in te gaan op een (bij voorkeur) zelf gekozen onderwerp dat aansluit bij de gevolgde track. Einddoel is een originele bijdrage aan bestaand onderzoek of een nieuwe onderzoeksrichting, in principe passend binnen een SRO.

Wat kun je met MTPS?

De NLDA gebruikt de metafoor ‘Thinking Soldier’ voor de officier-lang-model om te duiden over welke eindkwalificaties de afgestudeerde bachelor beschikt. De Thinking Soldier:

- wordt geacht effectief te opereren in besluitvormingsprocessen in kennisintensieve en stressvolle omgevingen;
- beschikt over actuele theoretische inzichten om complexe problemen in de militaire context te analyseren en op te lossen;
- heeft een creatieve en kritische houding ten opzichte van opdrachten;
- reflecteert voor, tijdens en na een activiteit;
- is in staat om te analyseren, abstraheren en rationaliseren;
- voelt zich gecommitteerd aan en verantwoordelijk voor MS&T en
- is zich bewust van de samenhang tussen dit programma en het FMW onderzoek.

De Thinking Soldier met MS&T doet enige werkervaring op en kan vervolgens beginnen met de volgende stap, MTPS. Op masterniveau ontstaat een zogenoemde ‘Officer Scholar’. Die beschikt over alle kwalificaties van de Thinking Soldier maar bevindt zich in een andere levensfase. Van hem of haar wordt ook effectief opereren

	Curriculum Military Technology, Processes & Systems	
EC	Processes track	Systems track
5	Advanced Technologies in Warfare (ATW)	
5	System Engineering Principles (SEP)	
5	Life Cycle Management (LCM)	
5	Modelling, Simulation and Data Analysis (MSDA)	
5	Command & Control (C&C)	
5	Optimal Deployment (ODT)	System Modelling and Integration (SMI)
5	Sustainment of Military Systems (SMS)	Military System Specialisation (MSS)
5	Topics in Logistics, Maintenance and Operations Research (TLMOR)	System In Context (SIC)
20	Thesis (TSS)	
60		

Figuur 2, het curriculum van MTPS (voor details zie studiegids). (Bron: cursusdossier MTPS)

verwacht in besluitvormingsprocessen in kennisintensieve en stressvolle omgevingen.

De Officer Scholar:

- is analytisch vanuit een brede en diepe academische kennisbasis;
- kan kennis synthetiseren en is in staat om problemen creatief op te lossen;
- beschikt over kwaliteiten die nodig zijn in omstandigheden die een goed oordeelsvermogen, verantwoordelijkheidsgevoel en initiatief vergen in complexe, onvoorspelbare (conflict)situaties;
- kan een leidersrol aannemen en bijdragen aan innovaties;
- is in staat in een internationale omgeving te werken en
- is zich op zijn gebied bewust van de gevolgen van zijn werk en heeft het inzicht om overeenkomstig te handelen.

Om de transformatie van het bachelorniveau naar het masterniveau succesvol te ondergaan is praktijkervaring onontbeerlijk. Dit is de reden voor de aanvullende eis van minimaal 2 functies vóór aanvang MTPS.

Uit deze eindkwalificaties³ volgt dat afgestudeerden goed toegerust zijn voor functies die diepgaander kennis en meer analytische vaardigheden vergen dan operationeel-technische functies. Ze hebben complexe systemen onderzocht, geleerd lastige analyses uit te voeren en hebben blijk gegeven van academische capaciteiten op het snijvlak van techniek en militaire operaties. Met de opgedane kennis en vaardigheden zijn de afgestudeerden daarom van grote waarde zowel voor MATLOG-organisaties van de OPCO's als voor diverse afdelingen bij de DMO waar technische eisen, operationele eisen en systeemintegratie een rol spelen. Ze kunnen bijvoorbeeld projectleiders van gedegen adviezen voorzien bij het maken van keuzes bij nieuwbouw of grote modificaties. Ze kunnen ook prima gesprekspartner

of intermediair zijn bij uitbestedingen van onderzoeken aan externe bureaus als TNO, NLR en MARIN. Typische functies zijn wapensysteem managers en (senior) project of system engineers.

Waar staan we nu?

De MTPS-folder is klaar, de intranet-website is live en de studiegids is gepubliceerd op die website. Het raamwerk staat dus vast en de docenten zijn nu bezig om de inhoud van de vakken goed uit te werken. We willen zo goed mogelijk bij de actualiteit aansluiten en dat kan betekenen dat we onderwerpen inbrengen waarover de studiegids nu nog niets zegt. De eerste liefhebbers hebben zich gemeld en een zeer belangrijke mijlpaal is net achter de rug: het ‘informatiedossier’ is ingeleverd bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie

Organisatie (NVAO), de organisatie die erkenningen afgeeft voor opleidingen in het hoger onderwijs in Nederland en België. De NVAO bestudeert nu het dossier en zal in maart 2017 een zogenoemde visitatie uitvoeren bij de FMW te Den Helder en MTPS stevig aan de tand voelen. Al dan niet na het verwerken van enkele bemerkingen van de visitatiecommissie, zal MTPS dan in september 2017 als een erkende masteropleiding echt van start gaan.

Conclusie

Vanaf 2017 biedt MTPS de mogelijkheid om in twee jaar tijd, naast de bestaande baan, een erkend ‘Master of Science’-diploma te behalen. Voor hoger opgeleid militair en burgerpersoneel met een technische achtergrond kan dit een belangrijke persoonlijke ontwikkeling betekenen. Voor Defensie is dit eveneens interessant omdat de afgestudeerden betere engineers, system managers en project managers zullen zijn. Wie niet schrikt van modellen en simulaties kan rekenen op een interessant curriculum inclusief een zelf aangedragen thesis-onderwerp.

KLTZ (TD) ir. A.L. (Toine) Vergroesen is programma-coördinator MTPS aan de Faculteit Militaire Wetenschappen van de NLDA.

Noten

- 1 Onderdeel van de NLDA, verantwoordelijk voor de wetenschappelijke bachelor- en masteropleidingen bij Defensie en het daarmee verbonden wetenschappelijk onderzoek.
- 2 NLDA-raad: hoogste bestuursorgaan van NLDA (met daarin CDS, C-CDC, HDB, D-DAOG, C-LAS, C-LSK, C-ZSK en C-NLDA).
- 3 Genoemde algemene eindkwalificaties zijn verwerkt in de eindtermen van MTPS. Die eindtermen zijn terug te vinden in de ‘Teaching and Examination Regulations’ (TER) en in de studiegids van MTPS. Beide documenten zijn gepubliceerd op de intranetwebsite van de FMW (nog niet op internet omdat de 1^e lichting alleen open staat voor defensiepersoneel).

De Marinetafel van Sociëteit De Witte

De meeste marineofficieren kennen het gebouw van de sociëteit De Witte, gelegen aan het Plein in Den Haag, tegenover het ministerie van Defensie. Als men het gebouw betreedt, de receptioniste begroet en vervolgens naar links kijkt ziet men aan de muur een schilderij van een ruwe zee. Dit schilderij, 'Zwaar stormweer in den Atlantischen Oceaan', is geschilderd door Oscar Mendlik in opdracht van de Marinetafel en is op 7 januari 1939 aangeboden aan de voorzitter van het College van Commissarissen van De Witte.

Er bestaat reeds jaren een relatie tussen de Koninklijke Marine en de Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte, zoals de officiële naam luidt. In het gedenkboek, ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de sociëteit, wordt vermeld dat bij de oprichting op 4 oktober 1802 twee van de 104 'Heeren leden' (oud) marineofficier zijn, namelijk P.A. Boreel de Mauregnault, oud-kapitein ter zee bij de admiraliteit van Zeeland en kapitein ter zee J.H. van Ourijk. De eerste zestig à zeventig jaar vormen de leden van De Witte één, min of meer homogene, groep, waarbinnen men met elkaar praat, bridge speelt, het Algemeen Handelsblad leest, borrelt en eventueel de avondmaaltijd gebruikt. Naar mate het ledental toeneemt ontstaat de behoefte aan meer ruimte en groeit de wens om met personen afkomstig uit dezelfde beroepsgroep op te trekken. De grotere ruimte wordt gecreëerd door de nieuwbouw van architect Cornelis Outshoorn. Het gewenste contact met leden afkomstig uit dezelfde beroepsgroep leidt rond de jaarwisseling 1871-1872 tot het ontstaan van zogenaamde 'tafels'.

Een citaat uit het hiervoor genoemde Gedenkboek leert ons het volgende:

'Op dezen tijd van den dag [tusschen 3 en 6 uur] heeft de sociëteitsdrukke haar toppunt bereikt..... Toch is in die drukte en dat gewoel eene zekere orde en verdeeling te ontdekken. De meesten nemen er, evenals in de kerk, hunne vaste plaats in. Aan deze tafel zal men het vaste bivouac der Kavalerie vinden; ginds wijst de Hooge Raad zijne arresten....op sociëteitsgebied; aan gene tafel ligt de Marine voor anker; iets verder heeft zich om een tafeltje een club heeren geschaard, die men, twee of drie jaar geleden, juist op die zelfde plek gezeten vond. Al deze groepen zijn sociëteitjes in de Sociëteit'.

Uit het bovenstaande citaat blijkt dat reeds omstreeks de jaarwisseling 1871-1872 sprake is van een Marinetafel binnen De Witte. Het is wel aardig om op te merken

Deelnemers aan het diesdiner van de Marinetafel in januari 2015. (foto E. van Heffen)

dat de hiervoor genoemde Cornelis Outshoorn ook de architect is van het hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine in Den Helder.

De Marinetafel toen

De leden van de Marinetafel komen, sinds het ontstaan van de tafel, drie à vier keer per week bijeen, voor de lunch, de borrel of het edele kaartspel. Eind jaren dertig van de vorige eeuw wordt door de 134 leden

Het schilderij van Oscar Mendlik, een geschenk van de Marinetafel aan het Sociëteitsbestuur van De Witte. (foto R.R.A. Wijs)

van de Marinetafel besloten om als blijk van de band met De Witte een geschenk aan te bieden aan het Sociëteitsbestuur. Hiertoe wordt een comité gevormd, bestaande uit de heren H.M. van Bemmelen (promotie 1879), C. A. Fock (promotie 1882) en F.J.P. Sachse (promotie 1887). In korte tijd wordt voldoende geld bijeengebracht om aan de zeetschilder Oscar Mendlik de opdracht voor het vervaardigen van een zeestuk te kunnen verstrekken. Hiermee wordt beoogd om de driehoeksrelatie tussen Marinetafel, De Witte en de zee te onderstrepen.

De Marinetafel komt in die tijd bijeen in de Nieuwe Conversatiezaal – tegenwoordig aangeduid als de Pleinzaal - en het schilderij van Mendlik krijgt een plaats boven de 'vaste' tafel van de leden van de Marinetafel. Jaren later verdwijnt het schilderij in de opslag en tegenwoordig siert het de muur tegenover de receptie.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is het gebouw van De Witte in gebruik bij de Duitse bezetter. Pas na de bevrijding kunnen de reguliere gebruikers weer bezit nemen van 'hun' gebouw.

De Marinetafel nu

Door interne verschuivingen van de tafels van De Witte komt de Marinetafel inmiddels niet meer bijeen in de Pleinzaal, maar in de Oude Conversatiezaal (OCZ) in de rechtervleugel van het gebouw. Zoals hierboven reeds gezegd hangt het schilderij van Oscar Mendlik tegenwoordig in de hal.

Vanaf januari 1965 wordt door de Marinetafel een archief bijgehouden, compleet met ledenlijsten. Vanaf dat moment is nauwkeurig vastgelegd wie lid zijn geweest van de Marinetafel en is ook duidelijk hoe de verdeling over de rangen en over de verschillende officierskorpsen is. In totaal zijn in de periode 1965 tot

2016 59 vlagofficieren, 79 kapiteins ter zee, 26 kapitein-luitenants ter zee, en 66 luitenants ter zee lid geweest van de Marinetafel. Verder is in de genoemde periode de verdeling over de verschillende officierskorpsen: 129 zeedienst en vlieger, 16 mariniers, 28 technische en elektrotechnische dienst en 27 officieren van administratie. Bij de overige 30 personen treffen wij officieren arts en tandarts, officieren van speciale diensten, vlootgeestelijken en slechts één officier van vakdiensten. De Witte is reeds enige tijd geen mannenbolwerk meer, maar wij wachten nog op de eerste vrouwelijke officieren als lid van de Marinetafel.

Kwam de Marinetafel in vroeger jaren viermaal per week bijeen, tegenwoordig is dat tweemaal per week. Op dinsdag treffen wij elkaar voor de borrel, op een centrale plek in de Oude Conversatiezaal (OCZ), aan de tafel onder de grote kroonluchter. Op vrijdag is er een lunch, aan de een na achterste tafel aan het raam, eveneens in de OCZ. Verder wordt er één keer per kwartaal met elkaar gedineerd en wordt op de derde dinsdag in januari het diesdiner gehouden, met een spreker van buiten.

Een aantal leden van de Marinetafel bij het Heerendiner van De Witte op 15 november 2016. (foto R.R.A. Wijs)

De Marinetafel neemt verder actief deel aan activiteiten van De Witte zoals bijvoorbeeld het 'Heerendiner' in de maand november. Ook zijn er activiteiten buiten de sociëteit, zoals bijvoorbeeld het bijwonen van de onthulling van het monument ter herinnering aan het vergaan van Zr. Ms. Adder op 5 juli 1882, voor de kust van Scheveningen.

Lid worden van de Marinetafel?

De Marinetafel heeft momenteel geen actief dienende officieren als lid.

Heeft u, naar aanleiding van dit artikel, behoefte aan meer informatie over het lidmaatschap van Sociëteit 'De Witte' en van de Marinetafel dan kunt u contact opnemen met de auteur van dit artikel, emailadres sloane_bv@ziggo.nl

'Onder bescherming der Amerikaansche vloot'

Curaçao tijdens de Tweede Wereldoorlog

Bondgenootschappelijk overleg in Fort Amsterdam, oktober 1942. Staand, tweede van links kapitein-ter-zee J.C. baron van Asbeck, rechts naast hem de opvolger van Oldendorf, schout-bij-nacht A.Q. Robinson. Zittend v.l.n.r. vice-admiraal J.H. Hoover, Commander Caribbean Naval Coastal Frontier, gouverneur P.A. Kasteel, de opvolger van gouverneur Wouters, en Bevelhebber der Zeestrijdkrachten luitenant-admiraal J.Th. Furstner. (Foto NIMH)

In augustus 1940 schreef de Nederlandse gezant in Washington aan de minister van Buitenlandse Zaken dat het er 'practisch op neerkomt, dat onze West-Indische bezittingen onder bescherming der Amerikaansche vloot staan'.¹ De Verenigde Staten van Amerika (VS) zouden Europese koloniale bezittingen in het Caribisch gebied gaan beschermen wanneer de moederlanden dit niet meer zouden kunnen.

Vanaf 1942 werd dit werkelijkheid, toen er op het eiland Curaçao een Nederlands-Amerikaans commando gevestigd werd. In dit artikel zal ik betogen dat dit commando, dat CAFAC heette, vanwege haar commandostructuur en vanwege haar beschikking over Amerikaans personeel en materieel, essentieel was voor de verdediging van het eiland. Hiermee verrijkt het de bestaande literatuur over het Koninkrijk in de Tweede Wereldoorlog, waarin de verdediging van de West geen prominente plaats heeft verkregen.²

De opzet van het artikel is als volgt: eerst zal de aanloop naar dit commando geschetst worden, waarna de

stationering van Amerikaanse troepen en de oprichting, taakstelling en middelen van het commando aan bod komen. De bijdrage eindigt met een evaluatie van het commando.

De opening van het Panamakanaal en de vondst van olie

Na enkele eeuwen een 'vergeten uithoek van het Koninkrijk' geweest te zijn, nam de Nederlandse belangstelling voor Curaçao aan het begin van de twintigste eeuw weer toe.³ Deze ontwikkeling had twee redenen: de opening van het Panamakanaal in 1914 en de vondst van olie in Venezuela in 1915. Met de opening

van het Panamakanaal verwachtte Nederland dat het scheepvaartverkeer via Curaçao een nieuwe impuls zou krijgen, onder meer als overslag- en als bunkerhaven.⁴ De redenen die aan deze verwachtingen ten grondslag lagen waren dat Curaçao met het Schottegat de beste natuurlijke haven van de regio had, dat zij zowel vanuit Zuid-Amerika, Afrika als Europa langs de route naar het kanaal lag en dat zij daarnaast als knooppunt in de handel tussen Zuid-Amerika en het Caribisch gebied fungeerde.⁵

Nog belangrijker was de vondst van olie in Venezuela door de Bataafsche Petroleum Maatschappij (BPM), die zij niet in Venezuela, maar op Curaçao raffineerde. Gedurende de jaren '20 en '30 breidde de raffinaderij in het Schottegat constant uit, tot zij in 1939 samen met de raffinaderij van Standard Oil op Aruba het grootste raffinagecomplex van haar tijd vormde.⁶ Doordat de raffinaderijen van de BPM en Standard Oil onmisbare schakels in de wereldwijde brandstofvoorziening waren, werden beide eilanden van

'Ondanks de verslechterende situatie en het toenemende belang van Curaçao, werd de verdediging van het eiland pas vanaf 1939 versterkt'

grote strategische waarde. Hoewel het West-Indische bezit aanvankelijk vooral economisch van strategische waarde was, kwam er na de bezetting van Nederland in 1940 en de bezetting van Nederlands-Indië in 1942 een politieke dimensie bij: vanaf toen waren de eilanden en Suriname het enige onbezette grondgebied binnen het Koninkrijk.

Schemeroorlog

Ondanks de verslechterende internationale situatie en het toenemende belang van Curaçao, werd de verdediging van het eiland pas vanaf 1939 versterkt. In december van dat jaar werd majoor Conrad Giebel van het Koninklijk Nederlandsch Indisch-Leger (KNIL) naar Curaçao gestuurd om een plan voor de verdediging van het eiland op te stellen. Zijn belangrijkste voorstel was dat de verdediging op twee gedeelten gebaseerd diende te worden: enerzijds een passieve verdediging (mijnversperringen, kustbatterijen en luchtafweergeschut), anderzijds een actieve verdediging (onderzeeboten, watervliegtuigen en torpedomotorboten).⁷ Giebels plannen ten spijt, was de verdediging van Curaçao toen de oorlog uitbrak zwak. Wel was Curaçao met drie verouderde 192 mm-kanons en vier, eveneens verouderde, 45 cm-torpedokanons versterkt. Deze torpedokanons werden per paar op door matrozen bemande lichters bij het Waterfort aan de havenmonding van de Sint-Annabaai geplaatst; de drie 192 mm-kanons vormden samen de batterij Steenrijk, ten oosten van Willemstad.⁸ Luchtafweergeschut was op Curaçao niet voorhanden.

De landverdediging werd gevormd door een kern van mariniers, bijgestaan door marinemannen, militairen van de Koninklijke Landmacht en het KNIL. Samen telden

zij nog geen driehonderd man.⁹ Dat de verdediging van Curaçao zwak was, blijkt ook uit de landing van 750 Britse en 150 Franse troepen op 12 mei 1940.¹⁰ Hoewel de Franse hulp van korte duur was, bleven de Britse infanteristen tot hun plaats door Amerikaanse militairen in februari 1942 ingenomen werd. Hun voornaamste taak was het beveiligen van de olieraffinaderij, die zich op het schiereiland Isla bevond.

Naast de komst van buitenlandse troepen, breidde de Nederlandse militaire aanwezigheid zich tot de komst van de Amerikanen ook uit. Behalve het stationsschip, de kanonneerboot Hr. Ms. Van Kinsbergen, beschikte men over twee tot mijnenveger omgebouwde trawlers, Hr. Ms. Dirkje en Claesje, het escortevaartuig Hr. Ms. Jan van Brakel, drie gevorderde en bewapende Noorse walvisvaartuigen, Enern, Femern en Toern, en de geconfisqueerde zeesleper Mico, die als bewakingsvaartuig werd ingezet. Te land nam het aantal troepen toe door de oprichting van de Schutterij in december 1940, waarin dienstplichtigen van de zes Antilliaanse eilanden dienden.¹¹ Alle Nederlandse en Britse militairen stonden onder het bevel van kapitein-ter-zee Willem van den Donker, die als Oudst Aanwezend Zeeofficier (OAZ) onder de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten viel en als Algemeen Militair Commandant (AMC) onder de gouverneur van Curaçao, Gielliam J. Wouters, stond. Wouters was officieel bevelhebber over alle troepen binnen het staatsdeel, hoewel dit in de praktijk door een vlagofficier van de Koninklijke Marine gevoerd werd.

Pearl Harbor en Curaçao

Op de vroege zondagmorgen van 7 december 1941 viel Japan de Amerikaanse marinebasis Pearl Harbor aan, waarna Hitler-Duitsland na enkele dagen de oorlog aan de VS verklaarde. Hierop verklaarden de VS eveneens de oorlog aan Japan en Duitsland, waarmee zij de Tweede Wereldoorlog ingetrokken werden. Hierdoor namen de VS afscheid van het isolationisme, het buitenlandbeleid dat zich op zoveel mogelijk afzijdigheid richtte.

Kolonel Van den Donker had direct door dat de *battle of the Atlantic*, het kat-en-muisspel tussen de geallieerde koopvaardij en oorlogsvloot en de Duitse U-bootvloot, zich hierdoor naar het Caribisch gebied zou verplaatsen.¹² Waar Duitse onderzeebootcommandanten vóór Pearl Harbor bevolen werden om niet dicht voor de Amerikaanse kust te opereren, was deze voorzichtigheid nu niet meer geboden. Dit betekende eveneens dat het te verwachten viel dat de Duitsers de olie-industrie op Curaçao in het vizier zouden nemen, wat zowel kon door het beschieten van de raffinaderijen als het torpederen van de tankers die de ruwe olie tussen Venezuela en Curaçao transporteerden. Hoewel Curaçao op dat moment door Nederlanders en Britten werd verdedigd, wensten de VS eveneens een rol te spelen in de verdediging van het eiland.

De VS hadden hier drie redenen voor. Ten eerste was de olie die op Curaçao geraffineerd werd van levensbelang

voor zowel het draaiende houden van de oorlogsindustrie als voor de oorlogvoering zelf. De VS leverden middels de Lend-Lease Act van maart 1941 al militaire goederen aan het Verenigd Koninkrijk, en de bescherming van Curaçao kan in het verlengde gezien worden als economische oorlogvoering. Ten tweede werd Curaçao gezien als een goede optie voor een Amerikaanse marinebasis als vooruitgeschoven beveiliging van het strategisch belangrijke Panamakanaal, een observatie die marinestrategen Alfred Th. Mahan in 1911 ook maakte.¹³ Ten slotte werd het westelijk halfmond volgens de Monroe-doctrine historisch als de Amerikaanse achtertuin beschouwd, waar Amerikanen verdere Europese inmenging wantrouwden en de veiligheid van Zuid- en Midden-Amerika als essentieel voor veiligheid van de VS beschouwden. In dit licht is de vervanging van Britse door Amerikaanse troepen eveneens logisch. Omdat de Caribische Zee hierdoor als een strategisch gebied beschouwd werd, had de politiek-militaire top in de VS aan het einde van de jaren '30 RAINBOW-plannen ontwikkeld voor de verdediging ervan. Doordat de VS alleen vanuit zee aangevallen kon worden, moest men hier absolute heerschappij ter zee verkrijgen.¹⁴

De stationering van Amerikaanse troepen

Op 11 januari 1942 stemde Nederland in met het dringende Amerikaanse voorstel om de Britse troepen op Curaçao te vervangen door Amerikaanse eenheden. Verdere praktische zaken, zoals het vaststellen van de commandostructuur, werd als van later zorg gezien: het was in eerste instantie belangrijk om, zonder vertraging door diplomatieke onenigheid, de Curaçaose verdediging te versterken.

Op 12 februari was het zover: om 1330 uur meerde het troepentransportschip SS Evangeline, geëscorteerd door de kanonneerboten USS Blakeley en USS Barney, met zestig officieren en 1.323 manschappen af in Willemstad. Twee dagen later ging de Evangeline weer buitengaats, ditmaal met de Britse infanteristen. Vanaf dat moment stonden Nederlandse en Amerikaanse militairen zij aan zij om Curaçao te verdedigen. Beide contingenten werden door een eigen commandant aangevoerd: de Nederlanders door Van den Donker, de Amerikanen door kolonel Peter C. Bullard.¹⁵

Battle of the Caribbean

De komst van de Amerikanen viel min of meer samen met de start van de, door Van den Donker voorspelde,

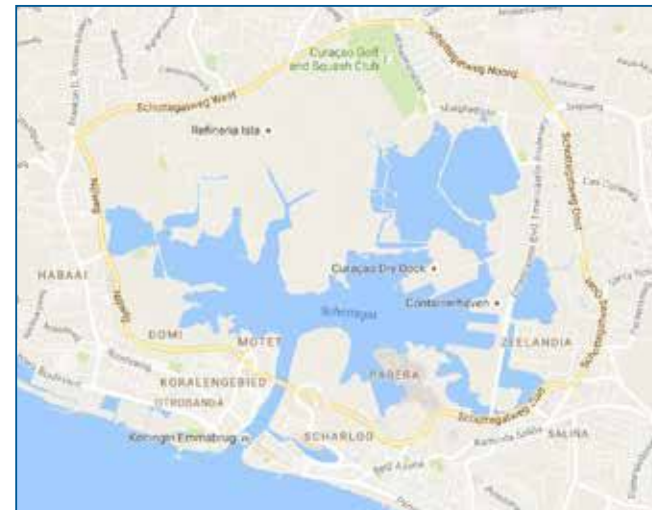
westwaartse verplaatsing van de *battle of the Atlantic*. Op 19 januari had admiraal Dönitz vier U-Boote richting de Caribische Zee gedirigeerd, waarbij het stilleggen van de olie-industrie op Aruba en Curaçao een belangrijk doel was. Op 16 februari, dus vier dagen na de komst van de Amerikanen op Curaçao, wist de groep onderzeeboten in de regio Curaçao vijf tankers tot zinken te brengen en twee ernstig te beschadigen, waarna de U-156 tevergeefs de raffinaderij bij San Nicolaas op Aruba onder vuur nam.¹⁶ Toen meldingen over de aanvallen rond 0500 uur bij kolonel Van den Donker binnenkwamen, trof hij direct maatregelen. Hr. Ms. Dirkje, Hr. Ms. Toern en Hr. Ms. Mico werden buitengaats gestuurd om de wateren rond Curaçao te patrouilleren, waardoor vervolgaanvallen tijdelijk uitbleven. Bovendien patrouilleerden A-20 Havoc-bommenwerpers, die net op vliegveld Hato gestationeerd waren, en stuurde de Commander Caribbean Naval Frontier, admiraal John H. Hoover, kanonneerboten naar Curaçao.

Curaçao kwam, net als Aruba, met de schrik vrij.¹⁷ Het optreden van oorlogsschepen en vliegtuigen bleek effectief, maar de aansturing ervan was problematisch. Doordat men vanwege de twee losse militaire staven ongecoördineerd optrad, zag men in dat de ineffectieve commandostructuur veranderd moest worden. De VS wilden een eenhoofdige structuur, met een vlagofficier van de US Navy als bevelhebber over alle troepen. Nederland vond echter dat de gouverneur bevelhebber over alle troepen binnen het gebied moest zijn.

CAFAC

Op 17 maart sloot men een elegant en werkbaar compromis: de Amerikaanse schout-bij-nacht Jesse B. Oldendorf werd als Commander All Forces Aruba and Curaçao (CAFAC) de bevelvoerder over alle troepen binnen zijn bevelsgebied, dat het zeegebied binnen een kring van 200 zeemijl rondom de twee eilanden inhield. De bevelen die hij gaf moesten officieel gezien worden als uitgegeven uit naam van de gouverneur, hoewel deze in de praktijk nog steeds weinig te zeggen had. Kapitein-ter-zee Johan Carel baron van Asbeck, die Van den Donker had afgelost, werd chef-staf van de CAFAC. Hierdoor ontstond er een directe link tussen de Nederlandse en Amerikaanse staven op het eiland, wat versterkt werd doordat ze allebei in Fort Amsterdam in Willemstad zetelden. Als AMC stond de kolonel onder de gouverneur, als OAZ onder de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten in Londen en als chef-staf CAFAC onder Oldendorf, waardoor hij de spil werd in de samenwerking tussen Nederland en de VS. De varende eenheden van de Koninklijke Marine in het gebiedsdeel bleven onder Van Asbeck; de rest van het Nederlandse contingent kwam – net als alle Amerikaanse eenheden – direct onder Oldendorf. CAFAC had twee doelstellingen: ten eerste moest zij de aan- en afvoer van olieproducten beschermen, en

Torpedomotorboot Hr. Ms. TM 23 op het Schottegat, 1943. De TM 23 was één van de twaalf torpedomotorboten van de Motortorpedobotendienst. Hun basis, Motortorpedobotbasis Parera, vormt de basis voor de huidige Marinebasis Parera. (Foto: NIMH)

Hedendaagse kaart van Curaçao en een detail van het Schottegat en het schiereiland Parera. (foto Google Maps)

ten tweede diende het commando ter bescherming van de Caribische Zee – en daarmee het Amerikaanse vasteland.¹⁸ Om het eerste doel te verwezenlijken, werd Curaçao aangewezen als locatie van de Amerikaanse War Shipping Administration, een organisatie die de belading, konvooiering en bemanning van koopvaardischepen, waaronder olietankers, voor haar rekening nam. CAFAC voerde deze taak voor de War Shipping Administration uit. Het tweede doel richtte zich voornamelijk op het voorkomen van aanvallen door de Kriegsmarine, en was daardoor minder administratief en meer militair van aard.

Met de komst van Oldendorf namen de varende eenheden op Curaçao eveneens toe, al waren deze voornamelijk Nederlands. Op het schiereiland Parera aan het Schottegat werd een Motortorpedobotendienst opgericht, welke op zijn hoogtepunt uit twaalf torpedomotorboten, twee Higginsboten en een motorreddingboot ter bestrijding van onderzeeboten bestond. Bovendien schonken de VS de onderzeebootbestrijder Hr. Ms. Queen Wilhelmina aan de Koninklijke Marine, welke naast de Van Kinsbergen en de Van Brakel als escortevaartuigen voor koopvaardijkonvooien in de Caribische Zee diende. Curaçao werd daarnaast als steunpunt van de US Navy gebruikt, waardoor ook Amerikaanse escorteschepen Willemstad aandeden om te bevoorraden of om het dok in te gaan. Het samenstellen van en het daadwerkelijk opereren van konvooien, een taak die onder CAFAC viel,

wordt als voornaamste bezigheid van het commando gezien: volgens het rapport voeren er in 1943 bijvoorbeeld 1.139 tankers van Curaçao uit.

Op het hoogtepunt in 1943 beschikte CAFAC op Curaçao over 2.150 Amerikaanse troepen met bijbehorend materieel, terwijl de Nederlandse sterkte op 1.800 uitkwam.¹⁹ De Nederlandse taken bleven hetzelfde als vóór Pearl Harbor, hoewel er dankzij de val van Nederlands-Indië meer Nederlandse batterijen opgesteld werden: allerlei materieel dat eigenlijk voor de Oost bestemd was, kwam naar Curaçao. Hierdoor kon men naast de kustbatterij Steenrijk nog vier andere batterijen op Curaçao bouwen: de batterij Caracasbaai, bewapend met drie 75 mm-kanons; de batterij in het Waterfort, eveneens bewapend met drie 75 mm-kanons; de batterij in het Riffort, bewapend met twee stuks 37 mm-snelvuurgeschut; en ten slotte de batterij aan de Bullenbaai, bewapend met twee 120 mm-kanons.²⁰ Door deze versterking beschikte men vanaf de zomer van 1942 over vijf batterijen.

De Amerikaanse bijdrage was omvangrijker en diverser: naast infanteristen en artilleristen bestond het ook uit vliegers, technici, en administratief personeel voor de administratie van de War Shipping Administration.²¹ Op vliegveld Hato werden, naast de eerder genoemde A-20 Havoc-bommenwerpers, ook B-18 Bolo-bommenwerpers, OS2U-3 Kingfisher- en P-39D Airacobra-jachtvliegtuigen gestationeerd.²² Deze vliegtuigen werden voornamelijk voor verkenningsvluchten en voor konvooibescherming ingezet. Over hun precieze aantallen is helaas niets bekend. De troepen die wel min of meer dezelfde taken als Nederlanders hadden, en dus voornamelijk ter bescherming van het eiland en de olie-installaties werden ingezet, beschikten bij hun vijf batterijen over ander materieel dan de Nederlanders. Van de batterijen, die vanaf februari 1942 aangelegd werden, waren er drie speciaal voor luchtafweer ingericht: namelijk de batterijen Cer'i Domi, Ceru Karpata en Ceru Warawara, welke alle drie met 40 mm-luchtafweergeschut bewapend waren. Daarnaast beschikten de Amerikanen over de batterij aan de Blauwbaai, die uit vier 155 mm-kanons (zogenaamde Long Toms) bestond, en de batterij in het Fort Nassau, die met vier 88 mm-dual-purpose-kanons (voor doelen op zee en in de lucht) was uitgerust.²³ Bovendien brachten zij een radarpost met zich mee, waarvan alle batterijen (Nederlands en Amerikaans) gebruik maakten.²⁴

Het gevaar geweken

Vanaf het najaar van 1942 week het grootste gevaar van U-Bootoperaties in de West. De torpedering van de kanonneerboot USS *Erie* op 12 december van dat jaar voor de kust van Curaçao was de laatste geslaagde actie binnen het bevelsgebied van CAFAC. Dat het gevaar afnam had meerdere redenen. Door de invoering van het *interlocking convoy system* op de Atlantische Oceaan en in de Caribische Zee trokken geallieerde koopvaardij

‘Ook op personeelsgebied zou Nederland nooit voor elkaar gekregen hebben wat met Amerikaanse hulp wel lukte’

en zeestrijdkrachten gezamenlijk op, wat de kans op aanvallen reduceerde. Daarnaast wisten de geallieerde scheepswerven vanaf juni 1942 meer schepen te bouwen dan dat er vergingen, en had de Britse inlichtingendienst de Duitse Enigma-codeermachine gekraakt, waardoor men vaker op de hoogte was van de posities van U-Boote.²⁵ Doordat de Kriegsmarine zich bovendien op de grote konvoiroutes ging richten, nam haar aandacht voor de Caribische Zee af.²⁶ Als gevolg van deze ontwikkeling veranderde het aantal en de kwaliteit van de aanwezige troepen. De Motortorpedobotendienst werd in oktober 1943 opgeheven en in de loop van 1944 verlieten vrijwel alle Nederlandse varende eenheden het gebied.²⁷ De Amerikaanse militairen werden grotendeels vervangen door minder goed getrainde Puerto Ricanen. Eind 1945 kwam de exodus van de Amerikaanse troepen op gang, en op 3 december 1945 legde de CAFAC zijn bevel neer.²⁸

Een geslaagde alliantie

Dat CAFAC een geslaagde alliantie was, blijkt uit het feit dat beide doelstellingen gehaald werden: gehele campagnes, zoals de invasie van Frans Noord-Afrika, draaiden op Nederlands-Antilliaanse olie,²⁹ en Curaçao bleef (net als de VS zelf) veilig. Terugkijkend zijn er twee belangrijke redenen waardoor CAFAC een geslaagde alliantie was, namelijk de eenhoofdige commandostructuur en de omvangrijke aanwezigheid van Amerikaans personeel en materieel. Door de eenhoofdige commandostructuur, waarbij een Amerikaanse marineofficier aan het hoofd van land-, zee-, en luchtmachtstrijdkrachten stond, konden verschillende eenheden van verschillende nationaliteiten gecoördineerd optreden. Daarnaast zorgde de benoeming van Van Asbeck als chef-staf ervoor dat ook de staf van CAFAC multinationalaal was. Naast de commandostructuur was de omvang van de Amerikaanse aanwezigheid van belang. Materieel waar Nederland zelf niet aan kon komen of waarvoor de middelen er niet waren, zoals radarposten, luchtdoelgeschut, en, het belangrijkste, vliegtuigen, zorgden ervoor dat Curaçao en de olietoevoer veilig bleven. Ook op personeelsgebied zou Nederland nooit voor elkaar gekregen hebben wat met Amerikaanse hulp wel lukte, met een indrukwekkende bijdrage van ruim tweeduizend Amerikaanse militairen op Curaçao. In tegenstelling tot wat de geschiedschrijving over de West in de Tweede Wereldoorlog suggereert, was

Curaçao tijdens de oorlog geen onbelangrijke uithoek van het Koninkrijk, maar leverde het – met Amerikaanse hulp – een grote bijdrage aan de geallieerde overwinning. CAFAC fungeerde zo goed, dat de US Navy het ‘a forerunner of the theatre commanders so successfully established throughout the world’ noemde.³⁰

T.A. (Tico) Onderwater BA studeert geschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam en is geïnteresseerd in militaire geschiedenis en internationale betrekkingen.

Noten

1 Nationaal Archief, Den Haag (NA), Archief van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Londen, 1940-1945 (BuZa Londen), [2.05.80], inv. nr. 2233 (Conferentie te Havana), Loudon aan Van Kleffens, 8 augustus 1940.
2 Exemplarisch is dit citaat van historicus Loe de Jong: ‘Over de West zullen wij kort zijn.’ Uit: L. de Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog 1939-1945 IX Eerste helft* (Den Haag 1979) 482. Dit tekort werd later ondervangen door Ph.M. Bosscher, *De Koninklijke Marine in de Tweede Wereldoorlog III* (Franeker 1990) en A. van Dissel en P. Groen, *In de West: De Nederlandse krijgsmacht in het Caribisch gebied* (Franeker 2010), hoewel deze werken zich niet geheel op de Tweede Wereldoorlog in de West richten, en CAFAC in deze werken slechts kort aan bod komt.
3 Bosscher, *Koninklijke Marine III*, 128.
4 J. van Soest, Olie als water: *De Curaçaose economie in de eerste helft van de twintigste eeuw* (Zutphen 1977) 164.
5 C. Aronstein, ‘De haven van Curaçao en het Panama-Kanaal’, *De Gids* 76 (1912) 526-534.
6 F.A. Baptiste, *War, Cooperation, and Conflict: The European Possessions in The Caribbean, 1939-1945* (New York 1988) 29.
7 R. Westerneng, ‘Nederland, Amerika en West-Indië (1940-1942): Het moeizame begin van een bondgenootschap’, *Skript Historisch Tijdschrift* 14:4 (1992) 253-262, 254.
8 J. Hartog, ‘De kustbatterijen van Aruba en Curaçao’, in: P.J.J. van Dijk (et al. red.), *Kustverdediging: Vestingbouwkundige Bijdragen 1992* (Zutphen 1992) 86-96, 88-89.
9 De Jong, *Het Koninkrijk IX Eerste helft*, 50.
10 G. Oostindie en I. Klinkers, *Knellende Koninkrijksbanden: Het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben, 1940-2000 I, 1940-1954* (Amsterdam 2001) 134.
11 A. van Dissel en P. Groen, *In de West: De Nederlandse krijgsmacht in het Caribisch gebied* (Franeker 2010) 61.
12 NA, Archief van het Ministerie van Marine: (Militaire Instanties en Onderdelen in de Gebiedsdelen Curaçao en Suriname, 1934-1947 (Marine Curaçao en Suriname), [2.12.33], inv. nr. 80 (Dagboeken AMC), Dagboek AMC, 7 december 1941.
13 J. Anten, *Navalisme nekt onderzeeboot: De invloed van buitenlandse zeestrategieën op de Nederlandse zeestrategie voor de defensie van Nederlands-Indië, 1912-1942* (Amsterdam 2011) 51-52; L. Atwood, *War and Empire: The American Way of Life* (New York 2010) 92.
14 F.A. Baptiste, *War, Cooperation, and Conflict*, 5.
15 NA, Marine Curaçao en Suriname, inv. nr. 80, Dagboek AMC, 12-14 februari 1942.; S. Conn, R.C. Engelman en B. Fairchild, *Guarding The United States and Its Outposts* (2de druk; Washington DC 1962) 414.
16 Baptiste, *War, Cooperation, and Conflict*, 142.
17 Bosscher, *Koninklijke Marine III*, 148.
18 J. Hartog, ‘Het Cafac-rapport’, *Kleio* 27:4 (1986) 3-9, 8.
19 J. Rozenburg, *De Antillen in de Tweede Wereldoorlog* (Voorburg 2014) 124.
20 Hartog, ‘Kustbatterijen’, 92-93.
21 National Archives and Record Administration, Washington DC, Record Group 59 Department of State, rol 5, nummer 0171, Memorandum of Conversation, State Department, 21 januari 1942.
22 Van Dissel en Groen, *In de West*, 64.
23 Hartog, ‘Kustbatterijen’, 93.
24 Bosscher, *Koninklijke Marine III*, 146.
25 R. Overly, *Why The Allies Won* (2de druk; Londen 2006) 238.; D. van der Vat, *The Atlantic Campaign: The Great Struggles at Sea, 1939-1945* (Londen 1988) 382.
26 Ibidem, 270.
27 Bosscher, *Koninklijke Marine III*, 164-166.
28 Van Dissel en Groen, *In de West*, 74.
29 L. van der Horst, *Wereldoorlog in de West: Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba, 1940-1945* (Hilversum 2004) 30.
30 Hartog, ‘Cafac-rapport’, 9.

column

‘Het lijkt een beetje op dweilen met de kraan open maar het dweilen heeft wel degelijk succes. Laten we dat niet vergeten, vaarwel’

Prof. dr. J. (Ko) Colijn is defensiespecialist bij instituut ‘Clingendael’.

Tien jaar geleden begon ik mijn eerste column voor het Marineblad met een zee van cijfers. Die betroffen, niet verrassend, de veiligheid op zee en het belang van een goede marine om die veiligheid te verdedigen. Sommige van die cijfers zijn bijna precies hetzelfde als in mijn eerste column.

De wereld bestaat nog steeds voor 71% uit zee. Ik schreef dat er van de 192 landen 43 niet aan zee grensden, dus 149 landen wel. Volgens het *CIA World Factbook* hadden die kustlanden 130 zeegrenzen vastgesteld, was ruim de helft desondanks verwikkeld in conflicten over zeegrenzen, betwiste eilanden, en economische zones. Behalve zeeën en oceanen telt de wereld ook, nog steeds, een kleine 700.000 waterwegen waar een vorm van bescherming nodig is. Op al dat water voeren 50.000 schepen van zo’n 150 landen om containers met goederen, olie, auto’s en andere gewilde goederen over de wereld te verslepen. Een duizelingwekkend transport van vijfentwintig triljoen zeemijl-tonnen.

Ik vermoed dat er aan de cijfers van tien jaar geleden niet heel veel veranderd is, maar dat kun je van de veiligheid niet zondermeer zeggen. Geografisch zijn de verhoudingen marginaal veranderd: er is hier en daar een land bijgekomen (Zuid-Soedan, *land locked*), er zijn grotere wateroppervlakten dan tien jaar geleden door klimaatverandering en er zijn ook kleine stukjes land bijgekomen (China maakt bijvoorbeeld eilandjes in Zuid-Chinese Zee). Er varen, volgens de IMO, nog steeds 50.000 schepen (en meer dan 1 miljoen zeelieden) over dat water. Volgens de VN (UNCTAD) schuift tegenwoordig wel iets minder van de wereldhandel over al dat water: nu 80% qua volume en dat is 70% als je dat in dollars, euro’s of Chinese renminbi uitdrukt. Een begrijpelijke terugval, maar een zich weer herstellend aandeel na de economische crisis van 2008. En nog altijd indrukwekkend genoeg om voor een goede *security of supply* te pleiten.

Temeer daar er nog wel meer in tien jaar in *ongunstige* zin is veranderd: de koude oorlog op zee is een beetje terug van weggeweest, de aanspraken van opkomende grootmachten op hun nabije (en ontdooiende ijs-) zeeën is verscherpt en er varen per saldo minder marineschepen op de wereldzeeën om alle handelsvloten te beschermen. Een voorbeeld: een kakelvers rapport van het Britse parlement slaat alarm en zegt dat de Britse marinevloot in twintig jaar tijd is gehalveerd van 35 naar nu 17 inzetbare oppervlakteschepen. Het is fair om te zeggen dat er wel andere middelen voor in de plaats zijn gekomen (observatiesatellieten, snel inzetbare *special forces*, private beveiliging) en dat er op het vlak van piraterijbestrijding aansprekende successen zijn geboekt.

Het beveiligingsbedrijf Control Risk meldt dat het aantal wereldwijde maritieme veiligheidsincidenten in de eerste helft van dit jaar met een kwart is gedaald ten opzichte van 2015. Er waren er nog altijd 281. Daarvan heeft 96% te maken met piraterij of gewapende zeeroof, de kleine rest (9 incidenten) dus met operationele pech of oorlog. De incidenten groeien nu vooral in aantal nog bij West Afrika en bij de Filipijnen en Indonesië, maar veel minder dan een paar jaar terug in de wateren bij de Hoorn van Afrika en in Zuidoost-Azië. Het lijkt een beetje op dweilen met de kraan open maar het dweilen heeft wel degelijk succes. Laten we dat niet vergeten, vaarwel. [dit is de laatste column van Ko Colijn voor het Marineblad, red]

In deze rubriek komen leden aan het woord die zijn uitgezonden of in het buitenland zijn geplaatst. Deze keer is dat MAJMARNs Geoffrey Rellum MSc, 40 jaar, en studerend aan de Franse Ecole de Guerre in Parijs.

Over Geoffrey Rellum

Na zijn bachelor studie begon hij in 1998 als aspirant beroepsofficier aan de opleiding tot officier der mariniers aan het Koninklijk Instituut voor de Marine. Na het afronden van deze opleiding heeft hij diverse operationele plaatsingen vervuld bij zowel de mariniersbataljons als het (amfibisch) gevechtssteunbataljon. Vanuit deze plaatsingen heeft hij deelgenomen aan verschillende internationale oefeningen en ernstoperaties. Daarnaast heeft hij functies vervuld in het P&O domein, de staf van het Commando Zeestrijdkrachten (CZSK) en het opleidings- en trainingsdomein. Geoffrey Rellum is getrouwd en woont in Parijs.

Wat houdt de opleiding in?

‘De *Ecole de Guerre* is de hogere interservice opleiding van het Franse ministerie van Defensie. De *Ecole Militaire*, de kazerne waarop de *Ecole de Guerre* is gehuisvest, ligt in het hart van Parijs en werd in 1760 geopend met als doel de officiersopleidingen te professionaliseren. De voorloper van de *Ecole de Guerre* duurde destijds twee jaar. In 1784 werd Napoleon Bonaparte aangenomen, die de opleiding als eerste in één jaar wist af te ronden. Andere bekende namen die gestudeerd hebben aan de ‘*Ecole de Guerre*’ zijn maarschalk Foch en generaal De Gaulle.

De huidige opleiding duurt één jaar en is te vergelijken met de Nederlandse Hogere Defensievorming (HDV). Drie belangrijke verschillen betreffen de omvang, het internationale karakter en de taal. Het aantal studenten van de *Ecole de Guerre* bedraagt dit jaar 215, waarvan 70 internationale studenten uit maar liefst 64 verschillende landen. De opleiding aan de *Ecole de Guerre* wordt volledig in het Frans gegeven. Dit is een extra uitdaging en de meeste internationale studenten volgen daarom voorafgaand aan de *Ecole de Guerre* een taal cursus op de *Ecole Militaire*. Hierdoor bedraagt de volledige opleidingsduur in Parijs ongeveer anderhalf jaar.’

Waarom de Ecole de Guerre?

‘Nadat ik te horen had gekregen dat ik in aanmerking kwam voor de HDV heb ik aangegeven dat ik interesse had in het volgen van een buitenlandse equivalent. De opleiding in Parijs sprak me hierbij zowel om professionele als persoonlijke redenen het meest aan. Dit in de eerste plaats omdat de *Ecole de Guerre* bekend staat als een

zeer gerenommeerde opleiding. Ten tweede vanwege het internationale karakter, hetgeen zorgt voor een breed perspectief en een interessant internationaal netwerk. Ten derde omdat de Fransen zich binnen de huidige geopolitieke situatie op een interessante wijze aan het ‘manoeuvreren’ zijn. De laatste professionele reden heeft betrekking op de taal. Het leren van de Franse taal op wetenschappelijk niveau is een professionele verrijking en biedt perspectief met betrekking tot internationale samenwerking en/of ernstoperaties. De persoonlijke redenen voor het volgen van de opleiding in Parijs hebben betrekking op de baan van mijn vrouw en onze affiniteit met Frankrijk. Mijn vrouw heeft tijdens en na haar studie enige tijd in Frankrijk gewoond. Hierdoor spreekt ze de taal vloeiend en heeft ze een aardig Frans netwerk. Verder is ze sinds enkele jaren werkzaam voor de Nederlandse vestiging van een Franse multinational. Hoewel ze primair vanuit Nederland werkt is het af en toe mogelijk om vanuit het hoofdkantoor in Parijs te werken. Op deze wijze heeft ze haar baan in Nederland kunnen behouden en kunnen we geregeld samen genieten van het leven in Parijs.’

Hoe is het voorbereidingstraject verlopen?

‘Het voorbereidingstraject heeft o.a. bestaan uit een intake bij de Franse ambassade in NL. Hierbij heb ik verschillende taaltoetsen moeten afleggen en ben ik geïnterviewd door de Franse defensieattaché. Verder heb ik deelgenomen aan de pre-HDV van het CZSK. Dit laatste heb ik als zeer positief ervaren omdat ik hierdoor volledig op de hoogte werd gebracht van de actualiteit binnen het CZSK en de andere collega's die momenteel een ‘HDV’

Ecole de Guerre, midden in Parijs.

volgen heb ontmoet. In het kader van de academische voorbereiding heb ik kort voor aanvang van de *Ecole de Guerre* een masteropleiding in *implementation & change management* afgerond, hetgeen ervoor heeft gezorgd dat ik nog steeds in de ‘opleidingsflow’ zat bij aanvang van de studie in Parijs.’

Hoe ziet het opleidingsprogramma eruit?

‘Het curriculum is grofweg in tweeën te verdelen; ten eerste een module *stratégie et sécurité* en ten tweede een module *planification des opérations au niveau opératif*. Momenteel zijn we bezig met de module *stratégie et sécurité*. Een groot deel van de dagelijkse werkzaamheden bestaat uit het volgen van lezingen van gerenommeerde gastsprekers, het bestuderen en bediscussiëren van theoretische vraagstukken op (militair) strategisch niveau, het schrijven van formele documenten en een scriptie. Dit natuurlijk allemaal in het Frans.

‘Een opmerkelijk verschil met Nederland is dat de defensie-industrie een zeer prominente rol speelt binnen de Franse defensie’

Naast de theorie is er gelukkig ook genoeg ruimte voor interactieve onderdelen zoals syndicaatsopdrachten, bezoeken aan overheidsinstanties en andere relevante instituten. Verder speelt creativiteit (*penser autrement*) een belangrijke rol in de opleiding. Hiervoor wordt o.a. contact gezocht met internationaal opererende creatieve bedrijven t.b.v. het uitwisselen van kennis en ervaring. Op deze wijze worden er interessante handvatten

aangereikt om situaties vanuit verschillende perspectieven te benaderen. Een opmerkelijk verschil met Nederland is dat de defensie-industrie een zeer prominente rol speelt binnen de Franse defensie. Dit om ‘strategische autonomie’ te handhaven. Er wordt tijdens diverse colleges dan ook openlijk gesproken over de visie en strategie van het Franse ministerie van Defensie om het marktaandeel in deze industrie te vergroten.’

Wat maakt deze opleiding bijzonder?

‘Het internationale karakter van de opleiding zorgt voor een interessante dynamiek bij het behandelen van zowel historische strategische vraagstukken als bij het bespreken van de actualiteit. Zeker wanneer het landen betreft die er perspectieven op nahouden die lijnrecht tegenover elkaar staan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Frankrijk versus Engeland, maar ook aan de Verenigde Staten versus China, etc.. De gemoederen lopen hierdoor nog weleens op tijdens discussies maar gelukkig blijft het allemaal professioneel.

Deze plaatsing is verder bijzonder omdat het leven in Parijs echt héél anders is dan in Nederland. Parijs is een metropool en dat maakt het heel interessant om hier een periode te kunnen wonen en werken. Natuurlijk zijn er culturele overeenkomsten tussen Frankrijk en Nederland maar er zijn nog meer verschillen! Voordelig is dat het maar op een paar uur rijden van Nederland ligt en het hierdoor gemakkelijk is om je sociale contacten te onderhouden. Onze familie en vrienden maken dan ook geregeld gebruik van het feit dat ik hier geplaatst ben om Parijs te komen “verkennen”.

Promotiejaar 24, 2016-2017.

Wat levert de studie op?

‘Naast het behalen van de kwalificaties van de HDV biedt de *Ecole de Guerre* ook een breed inzicht in diverse internationale perspectieven en een absolute verdieping in het Franse (militaire) perspectief. Samengevat is te stellen dat de opleiding en het leven in Parijs een professionele, culturele en sociale verrijking opleveren.’

Brengt deze plaatsing nog bijzondere uitdagingen met zich mee?

'De Franse taal leren is absoluut een pluspunt maar het blijft een uitdaging om te kunnen communiceren op de manier zoals je dat in het Nederlands of Engels gewend

bent. Het feit dat mijn vrouw vloeiend Frans spreekt maakt het leven hier een stuk gemakkelijker, niet in de laatste plaats omdat veel Fransen ook in 2016 nog veel moeite hebben met de Engelse taal. Hierdoor kunnen hele praktische zaken zoals een bankrekening openen etc. een hele uitdaging worden voor mensen die de Franse taal niet machtig zijn. Daarnaast heb ik bij andere internationale collega's gezien dat hun partners of kinderen die de taal niet machtig zijn eenvoudig in een sociaal isolement kunnen geraken. Dit hangt natuurlijk niet alleen af van de taal maar het maakt hier wel het verschil tussen "meekijken" en "meedoen".'

BOEKEN

Mannen van Staal. Achter de schermen bij de officiersopleiding van het Korps Mariniers

Auteur	Stephan de Vries
Uitgever	Nieuw Amsterdam Uitgevers
Omvang	208 blz.
Prijs	€ 19,99
ISBN	978 90 468 2127 5

'Naar boven, De Vries! Dat touw in! In de verte hoor ik hoe de korporaal me toeschreeuwt. Het geluid klinkt zwaar en verstopt, alsof ik onderwater ben. Ik knik met mijn loodzware hoofd en wil het touw steviger vastgrijpen om mezelf er met het laatste beetje kracht in te hijsen.' Stephan de Vries begint zijn boek

over de Praktische Opleiding Tot Officier der Mariniers (POTOM) met een korte terugblik naar de periode dat hij zelf als adelborst de opleiding volgde. Hij heeft de opleiding niet kunnen afronden en is, net als vele anderen, een ander pad ingeslagen en nu werkzaam als fractiemedewerker in de Tweede Kamer. Toch heeft de mystiek van de opleiding hem altijd geïntrigeerd en ruim veertien jaar later ontstond het idee om er een boek over te schrijven. De Vries heeft tijdens de POTOM 2014-2015 een jaar lang ‘als vlieg aan de muur’ meegelopen en *Mannen van Staal* geeft dan ook een unieke en exclusieve inblik in de anders zo gesloten POTOM. De opbouw van de POTOM, waarbij de adelborsten eerst worden opgeleid tot marinier (enkele man) en vervolgens leren om leiding te geven aan een groep van 14 man (*raiding section*) en later 32 man (*raiding troop*), is in het boek terug te vinden door de indeling in de drie delen ‘Kruipen’, ‘Lopen’ en

'Rennen'. De auteur beschrijft op pakkende wijze wat de adelborsten voor hun kiezen krijgen tijdens deze verschillende fasen van de POTOM. Daarbij is duidelijk dat de schrijver dicht op de adelborsten heeft geleefd want hij beschrijft op prima wijze hoe zij de POTOM ervaren. Van de twijfels en onzekerheid bij adelborsten met een blessure tot het gevoel van trots en kameraadschap tijdens de uitreiking van de mariniersbaret. Het hoofdstuk over de operationele ervaringen van een aantal officieren in Afghanistan maakt duidelijk dat deze zware opleiding onze aankomende officieren goed voorbereidt op de toekomstige uitdagingen in het operationele domein.

Het boek is in een prettige stijl geschreven en leest gemakkelijk. Voor iedereen die ooit de POTOM heeft doorlopen - of bij het POTOM kader geplaatst was - is het een feest van herkenning. Wat het boek bijzonder maakt is dat de lezer de zware opleiding vanuit verschillende

marineblad | december 2016

perspectieven krijgt te zien. Door de ogen van de cursist die het tempo van de opleiding niet kan bijhouden en uiteindelijk moet afhaken tot de ervaringen van een adelaar die tijdens de eindoefening als *troop commander* optreedt. Maar ook de ervaringen van de partners en ouders, die zich geregeld afvragen wat er allemaal met hun zoon of partner gebeurt. Dit maakt duidelijk welke impact de POTOM op het leven van de adelaars heeft. *Mannen van Staal* maakt de belofte op de cover waar en geeft een uniek en waarheidsgetrouw inzicht in de POTOM.

Op 12 oktober heeft Stephan de Vries op de Van Ghenkazerne in Rotterdam het eerste exemplaar van het boek overhandigd aan de minister van Defensie. Later die dag was er in Den Haag een uitstekende boekpresentatie waar het boek zeer positief werd ontvangen door een groot aantal belangstellenden.

LKOLMARNS I.D.L. Moerman

Karl Donitz. De laatste dagen van het Derde Rijk

Auteur	Barry Turner
Uitgever	Karakter
	Uitgevers BV
Omvang	320 blz, vertaald uit het Engels
Prijs	€ 27,99
ISBN	9789045210650

Op de omslag van het boek *Karl Dönitz. De laatste dagen van het Derde Rijk*, van journalist en schrijver Barry Turner, prijkt het hoofd van Gross-Admiral Karl Dönitz. Omdat de hoofdtitel van het boek *Karl Dönitz* is, zou je verwachten dat het hier gaat om een biografie die zich bovendien toespitst op de periode van de laatste dagen van het Derde Rijk (subtitel). Maar dit blijkt niet helemaal het geval. Het is eerder andersom. Het boek beschrijft een aantal episoden uit de laatste periode van de Tweede Wereldoorlog, waarin Dönitz als bevelhebber van de Duitse marine en als opvolger van Hitler een belangrijke rol speelt. Dönitz' carrière wordt aangehaald, maar de beschrijvingen van de

achtergronden van de oorlog overstijgen de persoon om van een daadwerkelijke biografie te spreken.

Het boek opent met de vraag waarom nou juist Dönitz als opvolger van Hitler is aangewezen, terwijl hij niet bekend stond als de meest fanatieke nazi-aanhanger en niet gerekend werd tot de meest intieme kring rondom Hitler. De auteur betoogt dat alle anderen uit de *inner-circle* van Hitler op een of andere manier bij Hitler uit de gratie vielen. 'In werkelijkheid had Hitler nauwelijks nog keus', schrijft Turner. Daarnaast stond Dönitz aan het hoofd van het enige element - de marine - dat niet onder constante kritiek van Hitler lag. Bovendien was Dönitz kennelijk oprecht loyaal en wilde hij zich ook niet neerleggen bij het onvermijdelijke verlies dat Duitsland aan het leiden was. Bovendien werd hij ook nog als een intelligent man beschouwd. In de navolgende hoofdstukken raakt Dönitz enigszins op de achtergrond en volgen beschrijvingen van de oorlog, aangevuld met persoonlijke verhalen van hen die de oorlog aan den lijve ondervonden, van hoe het Duitse leger wordt teruggedrongen, hoe de Duitse onderzeebootmacht wordt opgebouwd en zich ontwikkelt en komt Operatie Hannibal aan de orde; de Duitse operatie om per schip burgers

(en gevangenen) uit Oost-Pruisen te evacueren om uit handen te blijven van de oprukkende Russische strijdkrachten.

Ergens rond het midden van het boek komt Dönitz weer centraal te staan, op het moment dat hij het nieuwe staatshoofd wordt. Zijn taak bestaat eruit te bezien hoe de oorlog beëindigd moet worden. Van het eerdere idee om tot het bittere einde door te vechten is dan geen sprake meer. Zijn insteek is driedelig: een nieuwe regering te vormen, niet ten prooi vallen aan het bolsjewisme en een weg naar het westen open houden. Al gauw beweegt de verhaallijn echter van Dönitz naar de Duitse onderhandelaars met geallieerde generaals aan het westfront. Turner besluit de dagen van de uiteindelijke militaire capitulatie in detail te bespreken. Dönitz blijft hier op de achtergrond als bedenker van het idee dat het oostfront zo lang moeilijk moest blijven doorvechten om zoveel mogelijk uit handen van de Russen te blijven en uiteindelijk in handen van het westfront te kunnen vallen. De uitdaging voor de Duitse onderhandelaars is daarom om niet toe te geven aan een volledige capitulatie en zoveel mogelijk tijd te rekken.

In mei 1945 wordt Donitz door de geallieerde strijdkrachten gearresteerd en komt ook hij

voor het Internationaal Militair Tribunaal te Neurenberg. De afstand die hij tijdens de oorlog bewaarde tussen hemzelf en Hitler komt Dönitz gunstig uit tijdens het proces. De militair-jurist van de Duitse marine, Otto Kranzbühler, die als verdediging van Dönitz optreedt, weet hem vrij te pleiten van de twee aanklachten die over de agressie van het Duitse Rijk gingen. Hoe Dönitz persoonlijk omging met de uitdaging omging om als opvolger van Hitler niet ook te worden vereenzelvigd met de smet van het Duitse Rijk (overtuiging of persoonlijke strategie?) krijgt overigens nauwelijks aandacht in het boek. In ieder geval profiteert hij van zijn positie als uitvoerder, maar niet de bedenker van de Duitse agressie. Als uitvoerder ontkomt hij echter niet -ondanks verklaringen van de Amerikaanse Admiraal Nimitz- aan de aanklachten van het schenden van het zeeoorlogrecht. Dönitz gaat voor 10 jaar de Spandau-gevangenis in. Hoewel de auteur mijns inziens een weinig diepgaande poging laat zien om echt iets aan *profiling* van Donitz als persoon te doen, blijft het boek desalniettemin een interessant stukje geschiedenis, dat bovendien in een gemakkelijk leesbare vorm is gegoten.

KLTZ (LD) mr. dr. M.D. Fink

ADVERTENTIE

16 maart 2017 KVMO-Veteranendag

Bent u Veteraan en KVMO-lid? Noteert u dan alvast het volgende in uw agenda: op **16 maart 2017** (in het vorige Marineblad stond abusievelijk 17 maart) vindt voor de vijfde keer de KVMO-Veteranendag plaats!
Locatie en programma worden nog bekend gesteld.
Houdt u het Marineblad en de KVMO-site in de gaten.

Het hoofdbestuur van de KVMO verwelkomt haar nieuwe leden!

ADBZ **V.R. Nieuwpoort**

KADB **F. Lute**

ADB **J. de Boer**

ADBZ **J.L. Boersema**

ADB **F.J.A. Nijhof**

ADBZ **W.J.C. Bernard**

ADBZ **M. Hartogsveld**

ADBZ **J.J. Weel**

ADBZ **J.C. Hinfelaar**

ADBZ **B. van den Berg**

ADB **L. Doetjes**

ADBZ **M. Grotens**

ADBZ **F.G. Rotteveel-Mansveld**

ADBZ **S.T. van Leeuwen**

ADBZ **M.O. Tissing**

ADBZ **N. Stam**

ADBM **D.J.J. Budwilowitz**

ADB **M. Veringmeier**

KADB **R.G.A.M. Gieben**

ADB **F.K. Pieters**

M.A. **KLTZ b.d. Simmeren**

NIEUWJAARSBORREL WERKGROEP JONGEREN

Wij houden **10 januari 2017** onze nieuwjaarsborrel op de Marineclub!

Tijd : 19.30 - 21.00 uur

Extra : LTZ 2 OC Bart van Rijssen geeft een presentatie over het vervangingsproject onderzeeboten

Gedurende het winterverlof is het kantoor van de KVMO gesloten van 23 december 2016 t/m 8 januari 2017.

IN MEMORIAM

Het hoofdbestuur van de KVMO heeft de droeve plicht u in kennis te stellen van het overlijden van:

Mevr. **D. van der Weij-Bonnema** († 19 november 2016)

KTZ b.d. dr. ir. **R.P. Perié** († 18 november 2016)

VADM b.d. **W.J.E. van Rijn** († 14 november 2016)

LTZ 3 KMR **P.J. Hupkes** († 27 oktober 2016)

Mevr. **S.J.M. Blaauw-Salomé** († 22 oktober 2016)

LTZ1 **P. van den Berg** († 19 oktober 2016)

KLTZ **W.A.F. van Driel** († 10 maart 2016)

Wij betuigen de nabestaanden onze deelneming en wensen hen veel sterkte toe

Afdelingsactiviteiten eerste helft 2017

AFDELING NOORD

17 jan **Post-Actieven bijeenkomsten**
7 feb Locatie : Marineclub, Den Helder
7 ma Aanvang : 17.30 uur
4 apr
2 mei
6 jun

17 jan **Spreekuur adelborsten/jonge officieren**
7 feb Locatie : Koffiecorner Enyshouse, KIM
7 ma Tijd : 16.00 – 17.15 uur
Meer info : zie www.kvmo.nl bij Activiteiten

AFDELING MIDDEN

7 feb **Afdelingsborrels**
4 apr Locatie : Plein Kalvermarkt Complex, Den Haag
Tijd : 16.30 – 18.30 uur

6 jun **KVMO Barbecue**
Locatie : Frederikkazerne, gebouw 147, Den Haag
Tijd : 16.30 – 19.30 uur

AFDELING ZUID

1 mei **Historische wandeling (KVEO)**
Locatie : Veere
Aanvang : 10.30 uur

9 juni **Barbecue (KVMO)**
Locatie : de Merelhoeve, Nieuw- en Sint Joosland
Aanvang : 18.00 uur

Alle activiteiten staan open voor KVMO leden, ook als een andere vereniging de organisatie verzorgt. Voor vragen of nadere informatie over het programma kunt u mailen naar: KVMOZuid@aim.com

DE DEADLINE VOOR HET AANLEVEREN VAN KOPIJ VOOR DE RUBRIEK KVMO-ZAKEN VOOR HET FEBRUARINUMMER IS 9 JANUARI 2017.

De Koninklijke Vereniging van Marineofficieren

Ere-leden:
KTZT b.d. ir. S.J.J. Hoffmann
KOLMARN b.d. A.H.P. Knoppen
KTZ b.d. L.J.M. Smit
KTZA b.d. drs. T.G.D. Steenbeek

Hoofdbestuur:
Voorzitter:
KLTZ ing. M.E.M. de Natris
Vice-voorzitter:
KTZ mr. N.A. Woudstra
Secretaris:
LTZ 2 OC (LD) R. Groen
Penningmeester:
KLTZ (LD) H.M.J. van de Burgt
Namens Afdeling Noord
KLTZ (LD) R. de Leeuw
Namens Afdeling Midden
KLTZ ing. W.P. Groeneveld

Namens Afdeling Zuid
KLTZ (TD) T.S. van Tongeren
Namens Werkgroep Postactieven
KTZT b.d. W. Helleman
Namens Werkgroep Elders Actieven
LTZ1 (LD) KMR M. Venema
Namens Werkgroep Jongeren
LTZ2 A.J. Roelofs Msc.
Namens de Werkgroep Genderbeleid
KLTZ M.A.W. Riemens

Afdelingsbesturen:
Noord:
KLTZ (LD) R. de Leeuw
KLTZ b.d. P.J. van Maurik
KLTZ b.d. B. Fritzsche
LTZ1 ing. R.A. Paarlberg
LTZ1 (TD) dr. ir. W.L. van Norden

Midden:
KLTZ ing. W.P. Groeneveld
KTZ (TD) ir. J.J. Bleijs
KLTZ b.d. J. de Jonge
KTZ b.d. H. van Eijdsen

Zuid:
KLTZ (TD) T.S. van Tongeren
maj KL b.d. P. van der Laan
KLTZ (SD) b.d. A.J. Zwiers
KLTZA b.d. P.A. Brons
(postactieven)

Caribisch Gebied:
KLTZ (LD) drs. P.J. van Roon

Adres secretariaat:
Wassenaarseweg 2
2596 CH Den Haag
T : 070-3839504
F : 070-3835911
E : info@kvmo.nl
W : www.kvmo.nl

De KVMO heeft een samenwerkingsverband met Onderlinge Bijstand (www.onderlingebijstand.nl). Voor nadere informatie of het verkrijgen van aanvraagformulieren kunt u contact opnemen met het secretariaat KVMO.

*Het hoofdbestuur van de KVMO en de
redactie van het Marineblad wensen u
prettige feestdagen en een voorspoedig 2017*

